

rijksuniversiteit
groningen

WIJ EN ZIJ

OVER EXTREEMRECHTS EN DE INVLOED
VAN INSTITUTIONEEL VERTROUWEN EN
MIGRATIEACHTERGROND

7 JUNI 2023

Student: Liza van den Enk (S4352777)
L.van.den.enk@student.rug.nl

Vak: Bachelorwerkstuk
Opleiding: Sociologie
Begeleider: Jochem Tolsma
Tweede lezer: Rita Smaniotta

Abstract

Extreemrechts komt in Nederland al langer voor, maar de afgelopen jaren neemt de geweldsdreiging toe en wordt het gedachtengoed meer genormaliseerd. Extreemrechts heeft invloed op de mate van polarisatie, extremisme en terrorisme in Nederland en daarom is het belangrijk dat er onderzoek naar wordt gedaan. In dit onderzoek kijk ik naar extreemrechts stemgedrag aan de hand van Nederlandse extreemrechtse partijen die op dit moment (juni 2023) in de Tweede Kamer zitten. Een gegeven hierbij is dat vooral mensen met een lage sociaaleconomische status extreemrechts stemmen. In mijn onderzoek kijk ik naar de invloed van het vertrouwen in instituties op het verband tussen sociaaleconomische status en extreemrechts stemmen. Daarnaast kijk ik naar de invloed is van een migratieachtergrond op verschillende niveaus van vertrouwen in instituties. Hierbij heb ik gecontroleerd voor leeftijd en geslacht. Aan de hand van de NELLS data wave III ($N = 3088$) heb ik met logistische en lineaire regressie gekeken naar deze invloeden. Op basis van de resultaten is vast te stellen dat vertrouwen in instituties het effect van de sociaaleconomische status op extreemrechts stemgedrag weinig beïnvloedt. Daarnaast stemmen mensen met een laag institutioneel vertrouwen en een migratieachtergrond bijna zes keer minder vaak extreemrechts dan mensen zonder een migratieachtergrond. Dit verschil tussen mensen met en zonder migratieachtergrond verdwijnt bijna in zijn geheel als mensen geen laag, maar een hoog institutioneel vertrouwen hebben. Bij het interpreteren van de gegevens dient wel rekening te worden gehouden met het feit dat ik door hercoderingen een kleinere selectie respondenten over heb gehouden ($N = 2598$) en dat er in de data een oververtegenwoordiging is van mensen met een migratieachtergrond.

Inhoudsopgave

Abstract.....	1
§1 Inleiding.....	3
§2 Theorie.....	7
§3 Methoden.....	10
§3.1 Data.....	10
§3.2 Operationalisaties.....	11
§3.2.1 Leeftijd.....	11
§3.2.2 Gender.....	11
§3.2.3 Sociaaleconomische status.....	12
§3.2.4 Institutioneel vertrouwen.....	14
§3.2.5 Migratieachtergrond.....	14
§3.2.6 Extreemrechts stemgedrag.....	14
§3.3 Analyseopzet.....	15
§4 Resultaten.....	16
§4.1 Beschrijvende statistieken.....	16
§4.2 Modevaluatie.....	17
§4.3 Hypothesetoetsing.....	19
§5 Conclusie & discussie.....	23
§5.1 Institutioneel vertrouwen.....	23
§5.2 Migratieachtergrond.....	24
§5.3 Implicaties.....	24
§5.4 Vervolgonderzoek.....	25
§5.5 Conclusie.....	25
Literatuurlijst.....	27
Bijlage 1 Syntax en output methodenparagraaf.....	31
Bijlage 2 Syntax en output resultatenparagraaf.....	55
Bijlage 3 Assumptiecontrole.....	89
Bijlage 4 Uitwerking codeboek NELLS.....	91
Bijlage 5 Analyse lineaire regressie.....	94

§1 Inleiding

“Racistische laserprojecties baren zorgen: ‘Symptoom van groter probleem’”(NOS, 2023). Dit nieuwsbericht gaat over de projecties van racistische teksten als ‘white lives matter’, en ‘Zwarte Piet deed niks verkeerd’ tijdens de jaarwisseling van 2022-2023 op de Erasmusbrug in Rotterdam. Deze projecties zijn een duidelijk voorbeeld van de aanwezigheid van rechts-extremisme in Nederland. De aanwezigheid van extreemrechtse denkbeelden in de samenleving is niet nieuw, maar de focus van het rechts-extremisme verandert wel. Waar de denkbeelden van het rechts-extremisme decennia geleden voornamelijk waren gebaseerd op het nationaalsocialisme, is het zwaartepunt nu verplaatst naar anti-islamdenkbeelden en de omvolkingstheorie (AIVD, 2018; NCTV, 2023). Het huidige rechts-extremisme is ontstaan in een periode waarin de globalisering groeit, met het gevolg dat de bereikbaarheid tussen landen en werelddelen makkelijker is geworden (Burni, 2018). Dit zorgt ervoor dat mensen meer te maken krijgen met nieuwe culturen, maar het zorgt ook voor een gevoel van bedreiging voor hun eigen cultuur en tradities.

Een organisatie die zich binnen Nederland bezighoudt met extremisme, waaronder ook rechts-extremisme valt, is de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD). Sinds 2014 zien zij een lichte stijging in rechts-extremisme in Nederland, waarbij rekening moet worden gehouden met gewelds dreiging en verlangens om de Nederlandse maatschappij tot een maatschappij te maken waarin racisme niet als een probleem wordt gezien (AIVD, 2018). Daarnaast ziet de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) dat het rechts-extremistische gedachtegoed steeds meer genormaliseerd wordt (NCTV, 2023). Het is daarom van belang voor de maatschappij om extreemrechts te monitoren en eventueel interventies te ontwerpen om extreemrechts in Nederland te verminderen.

De twee belangrijkste stromingen binnen het rechts-extremisme in Nederland zijn anti-islam en alt-rechts. Binnen de anti-islam stroming zijn er negatieve denkbeelden over de islam en migratie. Dit wordt gecombineerd met een sterke vorm van nationalisme en negatieve gevoelens tegenover de Europese Unie en de Nederlandse overheid. Deze stroming is om verschillende redenen tegen immigratie. Zij zien immigratie als een bedreiging van de nationale identiteit, maar het zorgt ook voor onveiligheid en werkloosheid (AIVD, 2018). Daarnaast misbruiken immigranten de welvaartstaat, waardoor er minder middelen overblijven voor mensen die al in Nederland woonden (Rydgren, 2007). De alt-rechts stroming, onder leiding van studiegenootschap Erkenbrand, richt zich op de omvolkingstheorie, waarbij het doel is om rechtsextremistische denkbeelden over

de gehele samenleving te normaliseren, met als doel om een 'blanke etnostaat' te vormen waarin andere rassen niet welkom zijn. Beide stromingen hebben weinig vertrouwen in instituties en zien een verschil tussen 'pure people' en de 'corrupt elite' (AIVD, 2018; Sipma & Lubbers, 2020). Daarnaast maakt extreemrechts gebruik van het 'beperkt-individualisme', wat betekent dat mensen in een land voor zichzelf verantwoordelijk zijn en dat een land ook slechts voor zijn eigen land verantwoordelijk is (Rush, 1963).

Eerder onderzoek over extreemrechts legt de nadruk op extreemrechtse partijen, extreemrechts stemgedrag en de factoren die invloed hebben op het opkomen van extreemrechts (Amengay & Stockemer, 2019; Halikiopoulou & Vlandas, 2022; Lucardie, 2007; Sipma & Lubbers, 2020; Zaslove, 2004). In mijn onderzoek focus ik op het verklaren van extreemrechts stemgedrag. Bij het verklaren van extreemrechts stemgedrag zijn er verklaringen op basis van proteststemmen en op basis van het marktmodel. Proteststemmen zijn stemmen van mensen die zich niet gehoord voelen en als protest op extreemrechtse partijen stemmen. Extreemrechtse partijen zijn hier geschikt voor, omdat zij vaak niet in de regering zitten en een tegengeluid laten horen (Brug & Fennema, 2007; Witte & Klandermans, 2000). Het marktmodel verklaart extreemrechts stemgedrag vanuit het vraag- en aanbodmodel. Bij de vraagzijde kijkt men naar de kenmerken van kiezers. Hierbinnen is een onderscheid tussen structurele factoren op macroniveau en verklaringen op microniveau. Structurele factoren zijn de mate van immigratie, misdaad, werkloosheid, materieel bezit en de politieke omgeving (aantal partijen, grootte district, opkomst) (Amengay & Stockemer, 2019). Verklaringen op microniveau zijn onder andere houdingen tegenover immigranten en houding tegenover ras. Daarnaast wordt er ook vaak gekeken naar het beroep wat iemand heeft, leeftijd, opleiding en gender. Ook politieke ontevredenheid, partij waarop de ouders stemmen, participatie en economische houding worden soms gebruikt (Stockemer et al., 2018). De verklaringen aan de vraagzijde waar het meest onderzoek naar gedaan is, zijn de economische ongelijkheid en de culturele terugslag. Bij de aanbodzijde wordt er gekeken naar kenmerken van politieke partijen en politieke leiders. Zo hebben charismatische leiders veel charisma en trekken ze hiermee kiezers aan. Leiders van extreemrechtse partijen doen zich hierbij voor als de 'gewone mens' (Zaslove, 2004). Door zich voor te doen als heel gewoon, trekken ze kiezers aan die zich in dit beeld herkennen. Daarnaast kijkt de aanbodzijde ook naar de organisatie van partijen, waarbij goed georganiseerde partijen aantrekkelijker zijn voor kiezers (Witte & Klandermans, 2000).

In dit onderzoek zal ik mij focussen op extreemrechts stemgedrag, omdat het belangrijk is om kennis te hebben over groepen mensen die meer kans hebben om extreemrechts te stemmen. Met deze kennis kan het normaliseren van extreemrechts beter worden onderzocht en kan ook de geweldsdreiging beter in kaart worden gebracht. Een eerste veelvoorkomend kenmerk van extreemrechtse stemmers is een lage sociaaleconomische status. Mijn onderzoek biedt een nuttige toevoeging aan de literatuur, omdat ik kijk of het effect van sociaaleconomische status op extreemrechts stemgedrag verkleind wordt als het vertrouwen in instituties wordt meegenomen. Dit is interessant om te onderzoeken omdat één van de kenmerken van extreemrechtse partijen is dat ze anti-elitair zijn en daarmee tegen veel bestaande instituties. In mijn onderzoek kijk ik of er een verband te vinden is tussen de sociaaleconomische status, vertrouwen in instituties en extreemrechts stemgedrag. Een tweede toevoeging van mijn onderzoek is het vergelijken van mensen met laag institutioneel vertrouwen met en zonder een migratieachtergrond. Naast het gebrek aan vertrouwen in instituties kennen extreemrechtse partijen vaak ook negatieve houdingen tegenover mensen met een migratieachtergrond. Door te kijken naar verschillende niveaus van vertrouwen in instituties, in combinatie met de migratieachtergrond van mensen, onderzoek ik de invloed die migratieachtergrond heeft op extreemrechts stemmen.

De dataset die ik in mijn onderzoek gebruik is de NELLS data wave III uit 2022 (Jeroense et al., 2023). Deze dataset bevat 3083 respondenten uit Nederland uit verschillende lagen van de bevolking. De dataset is geschikt voor dit onderzoek, omdat het vragen heeft gesteld over politieke denkbeelden en een relatief grote representatie van mensen met een migratieachtergrond heeft. Dit onderzoek draagt bij aan betere kennis over de groepen die extreemrechts stemmen. Deze kennis kan gebruikt worden om de toegenomen geweldsdreiging die wordt waargenomen in Nederland beter te monitoren, en zo te voorkomen dat er escalatie plaatsvindt (AIVD, 2018). Daarnaast kan dit onderzoek helpen bij het in kaart brengen van polarisatie, extremisme en terrorisme in Nederland. Polarisation kan toenemen bij het bestaan van extreemrechts en extreemrechtse partijen (Traber et al., 2023). De rijksoverheid is de afgelopen jaren bezig geweest met het onderzoeken van de dreiging van deze verschillende thema's (ANV, 2022). Met het tegengaan van polarisatie, extremisme en terrorisme wordt tenslotte ook de sociale cohesie in de samenleving bevordert, en dit is wenselijk voor een goede samenleving.

Om te kunnen onderzoeken wanneer mensen op extreemrechts stemmen, kijk ik naar Nederlandse politieke partijen die op dit moment (juni 2023) actief zijn in de Tweede Kamer. Op deze manier kan ik kijken wat de kenmerken zijn van kiezers die op deze partijen stemmen. De partijen die ik onderzoek moeten denkbeelden hebben die overeenkomen met rechtsextremistische gedachten. De Chapel Hill Studie (Jolly et al., 2022) heeft onderzocht hoe hoog partijen scoren op bepaalde standpunten. Voor mijn onderzoek gebruik ik hiervan de stelling over anti-immigratie standpunten, nationalistische standpunten en anti-elite houdingen. Hierbij scoren zowel Forum voor Democratie (FvD) als de Partij Voor de Vrijheid (PVV) hoog. De SGP scoort op nationalisme en anti-immigratie ook hoog, maar duidelijk lager dan de PVV en FvD, en daarnaast scoren ze bij de anti-elite houdingen erg laag. JA21 is een relatief nieuwe partij die is voortgekomen uit FvD en die nog niet is meegenomen in de Chapel Hill Studie. De partijprogramma's van FvD, PVV en JA21 laten zien dat de partijen tegen immigratie zijn en voor nationalisme. Zo kijken alle drie de partijen negatief tegen de Europese Unie aan (FvD, 2023; JA21, 2023; PVV, 2023; Rooduijn, 2021). Op basis van de partijprogramma's is te verwachten dat bij een nieuwe meting van de Chapel Hill Studie ook JA21 hoog zal scoren op de anti-immigratie standpunten, nationalistische standpunten en anti-elite houdingen. Op basis van de Chapel Hill Studie en de verschillende partijprogramma's zie ik in mijn onderzoek FvD en PVV als extreemrechtse partijen. Op basis van het partijprogramma baseer ik ook JA21 als extreemrechtse partij.

In mijn onderzoek kijk ik hoe het effect van sociaaleconomische status op extreemrechts stemgedrag verandert door het vertrouwen in instituties mee te nemen. Daarnaast kijk ik naar de invloed die het hebben van een migratieachtergrond heeft op extreemrechts stemgedrag. Hierbij controleer ik voor leeftijd en geslacht, omdat blijkt dat er over het algemeen vaak mannen op extreemrechtse partijen stemmen (Stockemer & Normandin, 2022) en institutioneel vertrouwen bij jongere mensen juist vaak hoger is (Peeters et al., 2020), terwijl oudere mensen graag willen blijven leven in de wereld zoals het was, zonder al te veel veranderingen (Inglehart & Norris, 2016). Mijn twee hoofdvragen luiden hieruit als volgt:

“Kan het stemmen op extreemrechtse partijen door mensen met een lagere sociaaleconomische status verklaard worden door hun vertrouwen in instituties?”

“Zit er verschil in mensen met en zonder een migratieachtergrond als er wordt gekeken naar vertrouwen in instituties en extreemrechts stemgedrag?”

§2 Theorie

In dit onderzoek kijk ik naar verschillende verklaringen voor extreemrechts stemgedrag. De vraagzijde van het marktmodel kijkt naar kenmerken van kiezers en gebruikt deze om te verklaren waarom mensen extreemrechts stemmen. Over het algemeen hebben oudere religieuze mannen met een lage opleiding die behoren tot een meerderheidsgroep in de samenleving een grotere kans om op extreemrechtse partijen te stemmen (Inglehart & Norris, 2016). Daarnaast zijn extreemrechtse partijen ook aantrekkelijk voor jonge stemmers (Zaslove, 2004). Van deze kenmerken zijn er twee die ik meeneem in mijn onderzoek: lage opleiding en het behoren tot een meerderheidsgroep.

Mensen met een lagere opleiding hebben ook vaak een lagere sociaaleconomische status, omdat opleiding één van de drie indicatoren is voor sociaaleconomische status. Met een lagere sociaaleconomische status is de beschikking tot hulpbronnen minder. Mensen met een lagere sociaaleconomische status kunnen op deze manier minder makkelijk een goedbetaalde baan vinden, een goed huis vinden en een goed inkomen krijgen dan mensen met een hogere sociaaleconomische status. Bij een slechte economische situatie in een land is de groep met een lagere sociaaleconomische status de groep die dit als eerst merkt (Salmela & Scheve, 2017). In gebieden waar de sociaaleconomische status lager is, zijn er daarnaast meer mensen die extreemrechts stemmen (Rydgren & Ruth, 2013). Een lagere sociaaleconomische status heeft hiermee een direct effect op extreemrechts stemgedrag (Lubbers et al., 2002).

De sociaaleconomische status heeft invloed op meer dan alleen extreemrechts stemgedrag. Een lagere sociaaleconomische status hangt ook samen met minder vertrouwen in instituties. Institutioneel vertrouwen gaat over vertrouwen wat de burger heeft in bepaalde instituties in de samenleving. Vertrouwen gaat over dat actor A gelooft dat actor B X uitvoert (Hardin, 1993). Institutioneel vertrouwen gaat daaropvolgend over dat een burger (A) gelooft dat een bepaalde institutie (B) X uitvoert. Zo kan een burger wel of geen institutioneel vertrouwen hebben dat de overheid goed voor de burgers zorgt, waarbij de zorgplicht de X is. Institutioneel vertrouwen is hiermee 'het vertrouwen in de rechtsstaat en zijn instituties' (Peeters et al., 2020). Mensen met een lagere sociaaleconomische status hebben meer te maken met maatschappelijke problemen, zoals kansen in het onderwijs, woningverduurzaming en thuis moeten wonen als je ouder wordt. Doordat er meer problemen worden ervaren en er minder hulpbronnen zijn om deze problemen op te lossen, komt er minder vertrouwen in instituties. Hierbij worden persoonlijke ervaringen gegeneraliseerd waardoor het negatieve

beeld over instituties alleen nog maar meer bevestigd wordt (Peeters et al., 2020). Waar een universitaire opleiding gepaard gaat met 81% vertrouwen in instituties, daalt dit bij het volgen van alleen basisonderwijs tot 39% (Arends & Schmeets, 2015). Daarnaast voelen groepen met een lagere sociaaleconomische status zich minder vertegenwoordigd in de politiek, hebben ze minder vertrouwen in de politiek en gaan ze minder snel stemmen (Rydgren & Ruth, 2013; Vrooman et al., 2023). Het vertrouwen in instituties bij een lagere sociaaleconomische status is dus lager. Er zijn verschillende mogelijkheden bij het verminderde vertrouwen in instituties. De eerste mogelijkheid is om niet te gaan stemmen, omdat iemand zich niet gerepresenteerd voelt en geen vertrouwen heeft in de werking van de politiek. Een andere mogelijkheid is stemmen op een partij die op dit moment niet bij de elite hoort en daarnaast ook inspeelt op het gebrek aan vertrouwen. Dit zijn vaak populistische, rechtsextremistische partijen (Zaslove, 2004). Het kan hierbij ook worden gezien als een proteststem, een roep om meer representatie (Lubbers et al., 2002). Daarnaast is er hoop op een herstel in vertrouwen en de eigen economische situatie wanneer deze partijen aan de macht zullen komen. Uit het hieraan voorafgaande is de volgende hypothese opgesteld:

Hypothese 1: Een lagere sociaaleconomische status zorgt voor minder institutioneel vertrouwen, wat eerder aanleiding geeft tot extreemrechts stemgedrag.

Bij deze eerste hypothese is een verwachting te zien dat een laag vertrouwen in instituties samenhangt met een grotere kans om extreemrechts te stemmen. Dit verband hoeft echter niet in alle gevallen zo te zijn. Eén van de eerdergenoemde kenmerken van extreemrechtse stemmers is het behoren tot een meerderheidsgroep. Het behoren tot een meerderheidsgroep heeft verschillende voordelen. Mensen zijn over het algemeen minder snel geneigd om de schuld te geven aan de eigen groep (de *in-group*) en daarom is het makkelijker om de schuld te geven aan anderen (de *out-group*) (Lubbers et al., 2002; Rydgren & Ruth, 2013; Zaslove, 2004). Het behoren tot een meerderheidsgroep heeft als voordeel dat men minder snel de schuld krijgt van problemen. In Nederland is er een meerderheidsgroep van mensen zonder een migratieachtergrond en een minderheidsgroep van mensen met een migratieachtergrond. In tijden van crises worden de mensen met een migratieachtergrond als eerst gezien als een bedreiging (Inglehart & Norris, 2016; Lubbers et al., 2002; Sipma & Lubbers, 2020). Voor mensen zonder een migratieachtergrond is een vervolgkeuze om te stemmen op een partij die hen helpt tegen de bedreigingen die zij voelen (Voorpostel et al., 2020). Wanneer er weinig vertrouwen is in de bestaande instituties zal er niet snel gestemd worden op zittende politieke partijen, en

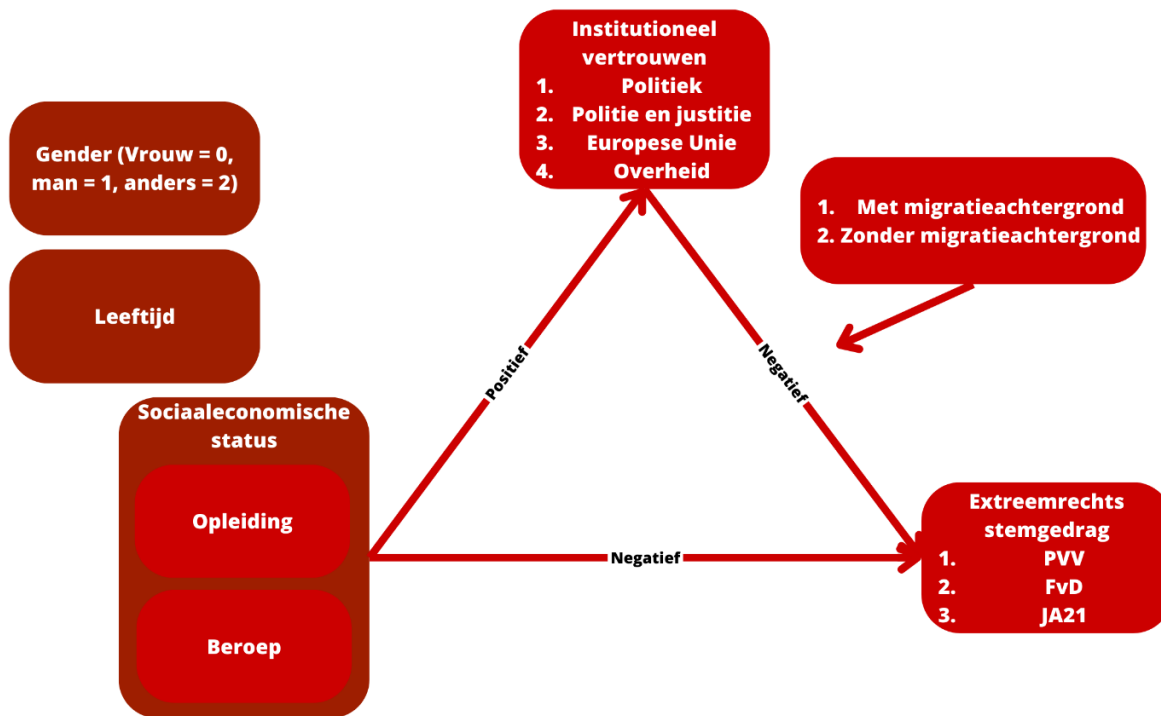
daarom bieden extreemrechtse partijen een goede uitkomst. Extreemrechtse partijen bieden een weg tegen de zittende instituties en plaatsen daarnaast de eigen nationaliteit boven immigranten (Halikiopoulou & Vlandas, 2022; Witte & Klandermans, 2000). Deze standpunten komen terug in de twee dominante stromingen in Nederland: de anti-islam stroming is tegen migratie omdat die een bedreiging vormt voor andere groepen, en de alt-rechts stroming is tegen andere rassen dan het 'blanke ras' (AIVD, 2018). Dat extreemrechtse partijen een uitkomst bieden, geldt hiermee niet voor mensen met een migratieachtergrond en een laag institutioneel vertrouwen. Wijken waar veel mensen met een migratieachtergrond wonen, hebben relatief weinig extreemrechtse stemmers (Rydgren & Ruth, 2013). Ook deze mensen hebben weinig vertrouwen in instituties, maar het verschil is de afwezigheid van anti-immigratiestandpunten. Mensen met een migratieachtergrond behoren tot de minderheidsgroep, en geven niet zichzelf de schuld van de crises. Zij delen dan ook niet de anti-migratiestandpunten van extreemrechtse partijen. Dit voorkomt mensen met een migratieachtergrond om extreemrechts te stemmen. De eerste hypothese die hieruit voortvloeit is als volgt:

Hypothese 2a: Bij een lager institutioneel vertrouwen zal er door Nederlanders zonder een migratieachtergrond eerder extreemrechts worden gestemd dan bij Nederlanders met een migratieachtergrond

Daarnaast is de verwachting dat mensen met een hoger institutioneel vertrouwen over het algemeen minder vaak extreemrechts stemmen. Omdat zij niet tegen de zittende instituties zijn, sluit een extreemrechtse partij minder goed aan bij hun standpunten. De verwachting is daarom dat het verschil wat er bij mensen met en zonder migratieachtergrond bij een laag institutioneel vertrouwen te zien is, steeds minder zal worden als mensen een hoger institutioneel vertrouwen krijgen. Hieruit vloeit de volgende hypothese voort:

Hypothese 2b: Bij een hoger institutioneel vertrouwen zal het verschil tussen Nederlanders met en zonder een migratieachtergrond om extreemrechts te stemmen afnemen.

Er is hiermee een duidelijk verschil te zien tussen mensen met en mensen zonder een migratieachtergrond. De verwachting is dat er bij mensen met migratieachtergrond geen of een klein effect zal zijn van institutioneel vertrouwen. Bij mensen zonder migratieachtergrond is de verwachting dat dit effect er wel is, hoe meer institutioneel vertrouwen, hoe kleiner de kans om extreemrechts te stemmen. Op basis van de vastgestelde hypothesen en de onderzoeksvragen is in figuur 1 het conceptuele model te zien. In dit model is te zien hoe de verwachte verbanden lopen en hoe de concepten gemeten zijn.

Figuur 1: conceptuele model met extreemrechts als afhankelijke variabele, institutioneel vertrouwen als mediatievariabele en migratieachtergrond als moderatievariabele.

§3 Methoden

§3.1 Data

De data die ik heb gebruikt in mijn onderzoek is de NELLS (Nederlands longitudinaal levensloop onderzoek)

wave 3 (Jeroense et al., 2023). Deze data kent een relatief groot percentage mensen met een Turkse of

Marokkaanse achtergrond. Dit is nuttig in mijn onderzoek, omdat zo goed te toetsen is of een

migratieachtergrond invloed heeft op extreemrechts stemgedrag. Daarnaast kent de NELLS dataset vragen over

hoe mensen over bepaalde instellingen denken. Dit is nuttig voor mijn onderzoek, omdat ik op deze manier kan

kijken hoeveel vertrouwen mensen in instituties hebben. Het doel van de dataset is data bieden voor de

toegenomen behoefte aan sociologische feiten en inzichten en om de sociologische kennis op een hoog niveau

te houden. Daarnaast heeft het als doelen om ervoor te zorgen dat er data beschikbaar komt waarmee

onderzoek kan worden gedaan naar sociale cohesie, ongelijkheid en waarden en normen. De NELLS data is

verzameld aan de hand van een vragenlijst, die is voorgelegd aan een sample van Nederlanders tussen de 15 en

45 jaar (zie bijlage 4).

De oorspronkelijke dataset bestaat uit 3083 respondenten. De bewerkingen die ik heb uitgevoerd zorgen ervoor dat er minder respondenten overblijven. De eerste bewerking is die van leeftijd, waarvan ik alleen kijk naar respondenten met een stemgerechtigde leeftijd. Er zijn 17 respondenten die deze vraag niet hebben ingevuld en er zijn 119 respondenten die nog geen achttien jaar zijn. Er blijven na het bewerken van leeftijd nog 2947 respondenten over. Voor de variabele opleiding heb ik gekeken naar de hoogst afgeronde opleiding van de respondenten. Bij deze variabele zijn 84 missings, waardoor ik uitkom op 2863 respondenten. Bij de variabele 'beroep' heb ik meerdere variabelen gecombineerd, waardoor ik kijk naar het huidige beroep of het vorige beroep van een respondent. Mocht een respondent nog nooit gewerkt hebben, dan komt zij in de laagste categorie terecht, die staat voor 'werkloos'. Wanneer een respondent 'anders' heeft ingevuld, krijgt zij de gemiddelde beroepsscore. Ook bij deze variabelen zijn enkele missings, waardoor ik uitkom op een N van 2842. Bij institutioneel vertrouwen zijn er bij de verschillende items verschillende missings, waardoor ik daarbij uitkom op een N van 2598. De variabelen migratieachtergrond en extreemrechts kennen geen verdere missings. De gebruikte dataset komt hiermee uit op 2598 respondenten.

§3.2 Operationalisaties

In deze paragraaf werk ik de concepten uit met behulp van de variabelen uit de NELS data. Ik heb deze data gebruikt en gehercodeerd zodat ze passend zijn bij het conceptuele model.

§3.2.1 Leeftijd

De controlevariabele leeftijd is gemeten aan de hand van vraag B1 'Wat is uw geboortedatum?'. Respondenten hebben hierbij hun geboortedatum ingevuld, beginnend met de dag, dan de maand en dan het geboortjaar. In de dataset zijn hier twee variabelen van gemaakt, het geboortjaar en de leeftijd. Voor mijn onderzoek gebruik ik de variabele 'w3cage', die ik de naam 'leeftijd' heb gegeven. Daarnaast heb ik respondenten die de leeftijd van 18 jaar nog niet hebben behaald, uit de dataset gehaald. Deze neem ik verder niet meer in het onderzoek, omdat zij de stemgerechtigde leeftijd nog niet hebben bereikt.

§3.2.2 Gender

De controlevariabele gender is gemeten aan de hand van vraag B2 'Wat is uw geslacht?'. Respondenten hadden hierbij de keuze tussen drie antwoordopties 'man', 'vrouw' en 'anders, namelijk...'. Bij de optie 'anders, namelijk...' kon vervolgens worden ingevuld hoe de respondent zich identificeert. Omdat geslacht gaat om fysieke kenmerken en gender om hoe iemand zich voelt, heb ik ervoor gekozen om de variabele 'gender' te

noemen. Dit omdat er ook mensen zijn die zich anders voelen dan man of vrouw. De naam 'gender' is voor deze variabele dus beter passend. De variabele in de dataset die ik hiervoor heb gebruikt is 'w3scB02'.

§3.2.3 Sociaaleconomische status

Sociaaleconomische status is een onafhankelijke variabele in mijn onderzoek. De sociaaleconomische status onderzoek ik aan de hand van de voltooide opleiding en het beroep van de respondent.

§3.2.3.1 Opleiding

Tabel 1: aantal jaren opleiding

Geen	0-8 jaar
Lagere school	8 jaar
Lbo, vmbo-kb/bb	12 jaar
Mavo, vmbo-gl/tl	12 jaar
Havo	13 jaar
Vwo/gymnasium	14 jaar
Mbo-kort (kmbo), primair leerlingwezen, bol/bbl niveau 1 of 2	13-14 jaar
Mbo-tussen/lang (mbo), secundair/ tertiair leerlingwezen, bol/bbl niveau 3 of 4	15-16 jaar
Hbo	17 jaar
Universiteit (bachelor)	17 jaar
Universiteit (master,doctoraal)	18 jaar
Promotietraject	22 jaar

De opleiding van respondenten is in de vragenlijst op verschillende manieren gemeten. In mijn onderzoek kijk ik naar de hoogst afgeronde opleiding van de respondenten. Respondenten die nog naar school gaan, vullen hierbij hun hiervoor hoogst afgeronde opleiding in. Deze variabele heb ik gecodeerd aan de hand van één vraag. Verder heb ik ook de variabele zo gecodeerd, dat er wordt gekeken naar het aantal jaren wat een opleiding kost. Hoe langer een opleiding duurt, hoe hoger iemands sociaaleconomische status is.

De vraag die ik heb gebruikt is vraag C5 'Wat is uw hoogst voltooide opleiding, dat wil zeggen waarvan u een diploma heeft behaald? Als u in het buitenland onderwijs heeft gevolgd, neem dan het Nederlandse niveau dat er het meest op lijkt'. Hierbij zijn er vijftien antwoordopties: 'geen opleiding', 'lagere school', 'lbo, vmbo-kb/bb', 'mavo, vmbo-gl/tl', 'havo', 'vwo/gymnasium', 'mbo-kort (kmbo), primair leerlingwezen, bol/bbl niveau 1 of 2', 'mbo-tussen/lang (mbo), secundair/tertiair leerlingwezen, bol/bbl niveau 3 of 4', 'hbo', 'Universiteit (bachelor)', 'Universiteit (master, doctoraal)', 'Promotietraject', 'Buitenlandse opleiding, niet in te delen, lager onderwijs', 'Buitenlandse opleiding, niet in te delen, middelbaar onderwijs' en 'Buitenlandse opleiding, niet in te delen, hoger onderwijs'. Bij de buitenlandse opleidingen heb ik de gemiddeldes berekend van de Nederlandse 'lage opleidingen', 'middelbare opleidingen' en 'hoge opleidingen'. Laagopgeleid omvat

'geen opleiding', 'lagere school', 'lbo, vmbo-kb/bb', 'mavo, vmbo-gl/tl' en 'mbo-kort (kmbo), primair leerlingwezen, bol/bbl niveau 1 of 2'. Middelbaar opgeleid omvat 'havo', 'vwo/gymnasium' en , 'mbo-tussen/lang (mbo), secundair/tertiair leerlingwezen, bol/bbl niveau 3 of 4'. Hoogopgeleid omvat 'hbo', 'Universiteit (bachelor)', 'Universiteit (master, doctoraal)' en 'Promotietraject' (CBS, 2019). Tenslotte is de variabele gehercodeerd met hulp van tabel 1, waarin het aantal jaren opleiding per soort opleiding staat. Hierin zijn de buitenlandse opleidingen meegenomen als gemiddeldes van de 'lage' 'middelbare' en 'hoge' opleidingen. Laag heeft als gemiddelde 10,29 jaren, middelbaar 14,77 jaren en hoog 17,42 jaren.

§3.2.3.2 Beroep

Het beroep van respondenten is gemeten aan de hand van drie verschillende vragen. De eerste vraag die is gebruikt is vraag C7 (beroep2) 'Heeft u ooit betaalde arbeid verricht?', waarbij de antwoordmogelijkheden 'ja' en 'nee' zijn. Deze vraag is alleen gegeven aan de respondenten die bij vraag C6 ('verricht u op dit moment betaalde arbeid?') hebben ingevuld op dit moment geen betaalde arbeid te verrichten. De tweede vraag die ik heb gebruikt is vraag C8 'wat is uw beroep?' Deze vraag had verschillende antwoordmogelijkheden 'Ongeschoolde/halfgeschoolde handarbeid of dienstverlenende arbeid (bv schoonmaker, inpakker, fabrieksarbeider, chauffeur, schilder, kinderverzorger)', 'Geschoolde of leidinggevende handarbeid of dienstverlenende arbeid (bv automonteur, timmerman, loodgieter, bakker, kok, kapper, politieagent)', 'Niet-leidinggevende hoofdarbeid (bv administratief medewerker, verkoper, receptionist gezinsverzorgende)', 'Middelbaar leidinggevend of commercieel beroep (bv afdelingsmanager, makelaar, zelfstandig winkelier)', 'Middelbaar intellectueel of vrij beroep (bv leerkracht, verpleegkundige, beleidsfunctionaris, ict-er, kunstenaar)', 'Hoger leidinggevend beroep (bv directeur/eigenaar groot bedrijf, hogere leidinggevende)', 'Hoger intellectueel of vrij beroep (bv arts, ingenieur, advocaat, organisatieadviseur, docent wo/hbo)', 'Agrarisch beroep' en 'Anders, namelijk:...' status. De derde vraag die ik heb gebruikt is vraag C16 'wat was uw laatste beroep?', waarbij dezelfde antwoordmogelijkheden werden gegeven als bij vraag C8. Vraag C8 is alleen gegeven aan mensen die aangaven op dit moment te werken, en C16 is alleen gegeven aan mensen die hebben aangegeven op dit moment niet te werken, maar wel gewerkt te hebben. Deze mensen heb ik dezelfde code gegeven als de mensen die op dit moment werken. Uit vraag C7 is te achterhalen wie de mensen zijn die nooit gewerkt hebben, en die heb ik de laagst mogelijke codering gegeven. Deze categorie noem ik 'werkloos'. Vraag C7, C8 en C16 zijn samengevoegd tot een variabele, en gehercodeerd tot de continue variabele 'beroepsiei' aan de hand van de ISEI-scores (zie bijlage 1).

§3.2.4 Institutioneel vertrouwen

Institutioneel vertrouwen is een schaalvariabele die ik voor dit onderzoek heb gecodeerd door verschillende stellingen samen te nemen. Bij vraag H10 werd gevraagd 'Wilt u voor elk van de volgende instellingen aangeven hoeveel vertrouwen u erin heeft?'. Hierbij waren de antwoordopties 'heel veel vertrouwen', 'tamelijk veel vertrouwen', 'tamelijk weinig vertrouwen' en 'heel weinig vertrouwen'. Meer vertrouwen betekent hierbij een lagere score. Deze variabelen zijn samengevoegd tot de variabele institutioneel vertrouwen, waarbij de codering ook is omgegooid. De variabele institutioneel vertrouwen heeft dus hoge waardes voor veel vertrouwen en lage waardes voor weinig vertrouwen in instituties. Voor de variabele zijn vier items gebruikt, namelijk vertrouwen in 'de politiek', 'politie en justitie', 'de Europese Unie' en 'de overheid'. Er is gekozen om het item 'bedrijven' niet mee te nemen, omdat dit minder passend is voor institutioneel vertrouwen. Er kan bij bedrijven aan veel verschillende bedrijven worden gedacht, en bij institutioneel vertrouwen wordt vaak alleen de categorie grote bedrijven meegenomen. Met het meenemen van bedrijven zou de Chronbach's alfa 0,81 zijn, terwijl de Chronbach's alfa zonder bedrijven 0,83 is (*zie bijlage 1*). De Chronbach's alfa van 0,83 betekent dat er een hoge betrouwbaarheid is tussen de items.

§3.2.5 Migratieachtergrond

De migratieachtergrond van respondenten is gemeten aan de hand van de gecombineerde variabele over de herkomst van de vader en de herkomst van de moeder. Als één van beide ouders of allebei de ouders niet in Nederland is geboren, krijgt iemand de waarde 1, en als allebei de ouders in Nederland zijn geboren krijgt iemand de waarde 0. De variabele migratieachtergrond is gemaakt met hulp van vraag B6 'In welk land is uw moeder geboren?' en vraag B7 'In welk land is uw vader geboren?'.

§3.2.6 Extreemrechts stemgedrag

De afhankelijke variabele in mijn onderzoek is extreemrechts stemgedrag. Dit gaat over de vraag of mensen op een extreemrechtse partij zouden stemmen. Om deze variabele te creëren heb ik twee vragen gecombineerd. Dit zijn vragen H7 'Naar welke politieke partij gaat uw voorkeur uit?' en H8 'Als er op dit moment verkiezingen zouden zijn voor de tweede kamer, zou u dan gaan stemmen? Ga ervan uit dat u mag stemmen?'. Bij vraag H7 waren de antwoordopties politieke partijen, namelijk: 'VVD', 'PvdA', 'PVV', 'SP', 'CDA', 'D66', 'ChristenUnie', 'GroenLinks', 'SGP', '50Plus', 'Partij voor de Dieren', 'Forum voor Democratie', 'Volt', 'Bij1', 'JA21', 'BBB' en 'Anders'. Bij vraag H8 waren de antwoordopties 'zeer waarschijnlijk wel', 'waarschijnlijk wel', 'waarschijnlijk niet' en 'zeer waarschijnlijk niet'. Deze twee vragen zijn gecombineerd tot een dummyvariabele waarbij de

waarde 1 betekent dat mensen voorkeur hebben voor 'JA21', 'PVV' of 'Forum voor Democratie' en daarnaast ook hebben aangegeven dat ze 'waarschijnlijk wel' of 'zeer waarschijnlijk wel' zouden gaan stemmen. Een waarde 0 betekent dat ze geen voorkeur hebben voor één van deze partijen of dat ze niet zouden gaan stemmen.

§3.3 Analyseopzet

De hypotheses die getoetst worden zijn: *'Een lagere sociaaleconomische status zorgt voor minder institutioneel vertrouwen, wat eerder aanleiding geeft tot extreemrechts stemgedrag', 'bij een lager institutioneel vertrouwen zal er door Nederlanders zonder een migratieachtergrond eerder extreemrechts worden gestemd dan bij Nederlanders met een migratieachtergrond' en 'bij een hoger institutioneel vertrouwen zal het verschil tussen Nederlanders met en zonder een migratieachtergrond om extreemrechts te stemmen afnemen.'*

De hypotheses heb ik getoetst aan de hand van twee verschillende regressiemodellen. Omdat ik een binaire variabele heb als onafhankelijke variabele, heb ik een logistische regressie uitgevoerd. Omdat niet alles lineair is, was het niet mogelijk om het in het geheel als padanalyse te schatten. Daarom heb ik een logistische regressie uitgevoerd in meerdere stappen, waarin de controlevariabelen er in alle stappen in zitten. Daarnaast heb ik een lineaire regressie uitgevoerd voor de stap van sociaaleconomische status naar institutioneel vertrouwen, waarin ook de controlevariabelen zijn meegenomen.

De logistische regressie heb ik in verschillende blokken geschat. Het eerste blok bevat alleen de controlevariabelen leeftijd en geslacht en de afhankelijke variabele extreemrechts stemgedrag. Het tweede blok bevat hiernaast ook sociaaleconomische status. Het kijkt naar de invloed van sociaaleconomische status op extreemrechts stemgedrag, gecontroleerd voor leeftijd en geslacht. Het derde blok bevat ook institutioneel vertrouwen. Het kijkt naar het mediërende effect van institutioneel vertrouwen op het vorige blok. In het vierde blok heb ik ook de migratieachtergrond toegevoegd. In het vijfde blok voeg ik tenslotte de interactievariabele van migratieachtergrond en vertrouwen toe. Hiermee kan gekeken worden of er ook verschil zit in het stemmen op extreemrechtse partijen als er wordt gekeken naar wel of niet een migratieachtergrond. De lineaire regressie bevat één blok. Het kijkt naar de invloed die sociaaleconomische status heeft op institutioneel vertrouwen.

§4 Resultaten

§4.1 Beschrijvende statistieken

In dit onderzoek heb ik gebruik gemaakt van 8 variabelen, weergegeven in tabel 2. In deze tabel zijn de beschrijvende statistieken weergegeven. Op deze manier is goed te zien hoe de gebruikte data is verdeeld. Ongeveer 6% van de mensen in de dataset stemt extreemrechts. Dit is minder dan in Nederland bij de verkiezingen het geval was, waar ongeveer 19% van de kiezers extreemrechts stemde (Kiesraad, 2021). Hier zijn meerdere verklaringen voor. Ten eerste zijn mensen met een migratieachtergrond oververtegenwoordigd in de dataset, ten tweede is er een steekproef genomen met de leeftijd 18 tot 45 jaar en ten derde vullen extreemrechtse mensen wellicht minder vaak vragenlijsten in. De gemiddelde opleiding in de dataset is ongeveer 15 jaar ($SE = 3,18$), wat gelijk staat aan mbo 3/4. Dit staat ook ongeveer gelijk aan het niveau in de samenleving, waarin 40% een afgerond havo/vwo diploma of mbo 2/3/4 diploma heeft. Het beroep van mensen en het institutioneel vertrouwen kennen allebei een mooie verdeling, met de mediaan ongeveer gelijk aan het gemiddelde. In vergelijking met de hele dataset zonder bewerkingen zijn er minder mensen met een migratieachtergrond, maar er blijft wel een grote groep mensen met een migratieachtergrond over. De genderverdeling laat zien dat er meer vrouwen zijn dan mannen in de data, en dat er ook een klein percentage ($N = 5$) is wat 'anders' heeft ingevuld bij deze vraag. De gemiddelde leeftijd in de gehele dataset was 32,48. Er is een kleine stijging te zien in de gemiddelde leeftijd, wat goed te verklaren valt door het feit dat mensen onder de 18 in de huidige data niet meer mee zijn genomen. Alles samengenomen is de gebruikte data een goed bruikbare dataset, met een goede verdeling van de data en een representatieve weerspiegeling van de samenleving.

Tabel 2: beschrijvende statistieken

<i>Variabele</i>	<i>Gemiddelde*</i>	<i>SD</i>	<i>Min.</i>	<i>25%</i>	<i>50%</i>	<i>75%</i>	<i>Max.</i>	<i>N</i>
Extreemrechts stemgedrag (0=niet, 1=wel)	niet = 93,65%, wel = 6,35%		0,00				1,00	2598
Opleiding	15,28	3,18	0,00	13,50	15,50	17,00	22,00	2598
Beroepisei	50,88	18,96	9,00	35,50	50,19	61,00	82,00	2598
Institutioneel vertrouwen (schaal, 4 items)	2,40	0,65	1,00	2,00	2,50	3,00	4,00	2598
Migratieachtergrond (0 = geen migratieachtergrond, 1 = wel migratieachtergrond)	geen = 57,78%, wel = 42,22%		0,00				1,00	2598
Gender (1=man, 2=vrouw, 3=anders)	man = 46,65 %, vrouw = 53,16 %, anders = 0,19%		1,00				3,00	2598
Leeftijd	33,01	8,49	18,00	26,00	34,00	40,00	89,00	2598

* bij nominale variabelen is de frequentieverdeling vermeld in percentages

In tabel 3 staan de associatiematen van de variabelen met elkaar. Opvallend is de lage relatie tussen de meeste variabelen met elkaar. De relaties tussen gender en alle andere variabelen is klein en niet significant, wat inhoudt dat iemands gender zeer weinig invloed heeft op de uitkomst op andere variabelen. Opleiding en beroep hebben een correlatie van 0,50 die significant is ($p < 0,01$). Deze twee variabelen vormen samen de sociaaleconomische status, en dit laat zien dat ze goed bij elkaar passen. Migratieachtergrond kent een relatief hoge samenhang met opleiding ($r = -0,17$; $p < 0,01$) en beroep ($r = -0,15$; $p < 0,01$), er is hiermee een verband te zien tussen iemands migratieachtergrond en de sociaaleconomische status. Opvallend is tenslotte ook de lage samenhang tussen de sociaaleconomische status en institutioneel vertrouwen (opleiding, $r = 0,09$; $p < 0,01$, beroep, $r = 0,08$; $p < 0,01$).

Tabel 3: associatietabel met Cramer's V (twee categorische variabelen) en Pearson correlatie (overige variabelen)

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1. Extreemrechts stemgedrag	1					
2. Migratieachtergrond	0,09	1				
3. Institutioneel vertrouwen	-0,14**	-0,08**	1			
4. Opleiding	-0,08**	-0,17**	0,09**	1		
5. Beroep	-0,05*	-0,15**	0,08**	0,50**	1	
6. Leeftijd	-0,07**	0,08**	-0,02	0,14**	0,20**	1
7. Gender	0,06	0,04	0,02	0,03	0,02	-0,04

* significant bij $p < 0,05$, ** significant bij $p < 0,01$; N = 2598

§4.2 Modevaluatie

In tabel 4 en 5 zijn de resultaten te zien van de lineaire en logistische regressie. In tabel 4 heb ik met een lineaire regressie gekeken hoeveel invloed opleiding en beroep hebben op institutioneel vertrouwen, gecontroleerd voor leeftijd en gender. In de tabel is te zien dat de effecten van de onafhankelijke variabelen heel erg klein zijn, maar grotendeels wel significant. Er is een adjusted R^2 van 0,01, wat aantoont dat dit model heel weinig variantie verklaart binnen de variabele institutioneel vertrouwen. Omdat de verklaarde variantie zo laag is, heb ik gekeken of dit gedeeltelijk verklaard kan worden door de oververtegenwoordiging van mensen met een migratieachtergrond in de data. Het kleine effect blijft ook aanwezig wanneer ik de data splits op mensen met en zonder een migratieachtergrond (zie bijlage 5).

Tabel 4: lineaire regressie met als afhankelijke variabele institutioneel vertrouwen

Model 4				
	b	se	t	p
Constante	-0,23	0,08	-2,71	0,01
Leeftijd	0,00	0,00	-2,07	0,04
Gender	0,01	0,03	0,59	0,56
Opleiding	0,01	0,00	3,20	0,00
Beroep	0,00	0,00	2,11	0,03
R ² adjusted	0,01			
N	2598			

Naast de lineaire regressie heb ik ook een logistische regressie uitgevoerd. In tabel 5 zijn de resultaten te zien, weergegeven in zes modellen. De deviance in de modellen loopt steeds verder af (van 1204,60 naar 1096,72). Dit betekent dat naarmate ik meer variabelen toe heb gevoegd aan het model, werd er meer variantie verklaard. Dit komt overeen met de likelihood-ratiotoets, waarin de toename in de modelfit te zien is. Voornamelijk bij het toevoegen van institutioneel vertrouwen ($LR\text{-toets} = 48,64; p < 0,01$) en migratieachtergrond ($LR\text{-toets} = 38,56; p < 0,01$) laten een grote toename zien in de fit van het model. Alle likelihood-ratiotoetsen zijn significant, wat inhoudt dat het waarschijnlijk is om aan te nemen dat bij elke nieuwe toegevoegde variabele er een significant deel aan het model is toegevoegd. De Hosmer-Lemeshowtoets ondersteunt deels deze bewering, doordat deze alle modellen behalve in model 6 niet significant is. Een niet significante Hosmer-Lemeshowtoets houdt in dat het model goed kan voorspellen of iemand extreemrechts stemt of niet. De significante waarde in model 6, waar migratieachtergrond is toegevoegd, is opvallend te noemen. Het hebben van een migratieachtergrond lijkt niet goed te kunnen voorspellen of iemand extreemrechts stemt of niet. In model 7 is de interactie van institutioneel vertrouwen en migratieachtergrond toegevoegd. In dit model is de Hosmer-Lemeshowtoets niet meer significant. Over het algemeen lijkt op basis van deze toetsen de fit van het model redelijk goed te zijn. Verder heb ik ook nog gekeken naar de VIF-waardes om te controleren voor multicollineariteit. Er is geen extreme samenhang tussen de variabelen en daarmee geen sprake van multicollineariteit (*zie verder bijlage 3*). Ook is er gekeken naar de leverage en DFBETA waarden, waarna is besloten om geen outliers uit de data te halen (*zie bijlage 3*).

Tabel 5: Logistische regressie met afhankelijke variabele extreemrechts stemgedrag

	Model 1				Model 2				Model 3							
	b	se	odds-ratio	p	b	se	odds-ratio	p	b	se	odds-ratio	p				
Constante	-2,69	0,08	0,07	0,00	-0,75	0,39	0,475	0,06	0,14	0,46	1,15	0,76				
Gender					-0,55	0,16	0,58	0,00	-0,53	0,16	0,59	0,00				
Leeftijd					-0,04	0,01	0,97	0,00	-0,03	0,01	0,97	0,00				
Opleiding									-0,07	0,02	0,93	0,00				
Beroep									0,00	0,00	1,00	0,86				
Institutioneel vertrouwen																
Migratieachtergrond																
Interactie																
Deviance					1204,60				1193,69							
LR-toets					24,35		df = 2		0,00		10,91		df = 2		0,00	
Hosmer-Lemeshowtoets					7,35		df = 8		0,50		4,80		df = 8		0,78	

	Model 5				Model 6				Model 7									
	b	se	odds-ratio	p	b	se	odds-ratio	p	b	se	odds-ratio	p						
Constante	-0,13	0,48	0,88	0,79	0,41	0,49	1,51	0,40	0,32	0,50	1,38	0,51						
Gender	-0,49	0,17	0,61	0,00	-0,47	0,17	0,62	0,00	-0,48	0,17	0,62	0,00						
Leeftijd	-0,03	0,01	0,97	0,00	-0,03	0,01	0,97	0,00	-0,03	0,01	0,97	0,00						
Opleiding	-0,06	0,02	0,94	0,01	-0,08	0,03	0,92	0,00	-0,08	0,03	0,92	0,00						
Beroep	0,00	0,01	1,00	0,87	0,00	0,01	1,00	0,95	0,00	0,01	1,00	0,96						
Institutioneel vertrouwen	-0,86	0,13	0,42	0,00	-0,97	0,13	0,38	0,00	-1,25	0,16	0,29	0,00						
Migratieachtergrond					-1,14	0,20	0,32	0,00	-0,82	0,21	0,44	0,00						
Interactie									0,88	0,28	2,40	0,00						
Deviance	1145,04				1106,48				1096,72									
LR-toets	48,64		df = 1		0,00		38,56		df = 1		0,00		9,77		df = 1		0,00	
Hosmer-Lemeshowtoets	8,46		df = 8		0,39		16,77		df = 8		0,03		7,05		df = 8		0,53	

§4.3 Hypothesetoetsing

De eerste hypothese (*hypothese 1*) die is getoetst, is '*Een lagere sociaaleconomische status zorgt voor minder institutioneel vertrouwen, wat eerder aanleiding geeft tot extreemrechts stemgedrag*'. Deze hypothese is

getoetst met hulp van model 3, 4 en 5. Bij deze hypothese heb ik gekeken naar de samenhang tussen

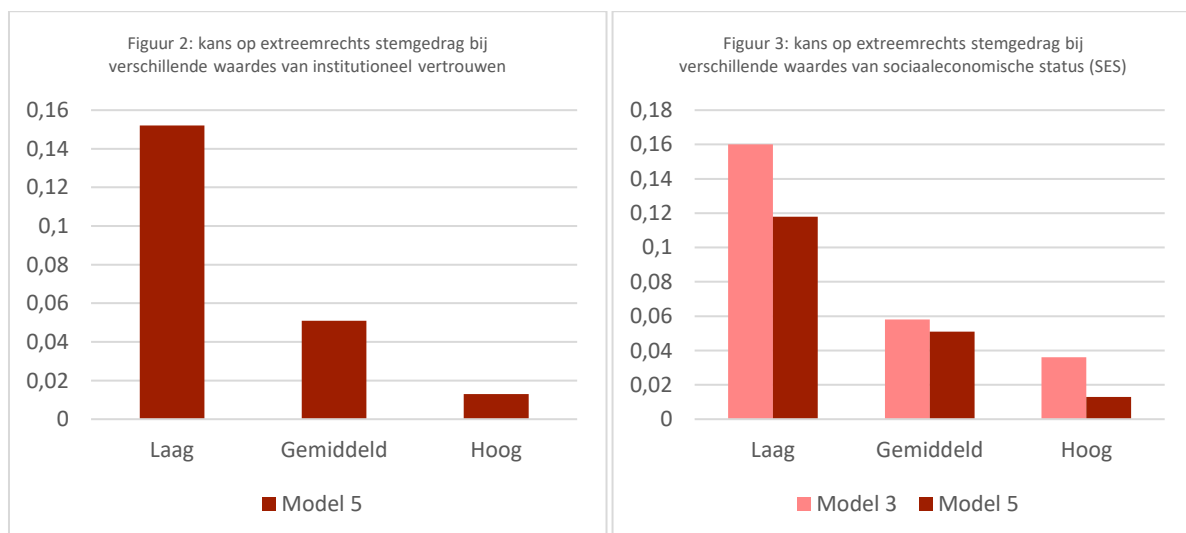
sociaaleconomische status en institutioneel vertrouwen en naar het mogelijke mediërende effect van het vertrouwen in instituties. Eerst kijk ik naar het verband tussen sociaaleconomische status en institutioneel

vertrouwen. Daarna kijk ik naar het verband tussen institutioneel vertrouwen en extreemrechts stemgedrag.

Tenslotte kijk ik naar het mediatie-effect van institutioneel vertrouwen op de sociaaleconomische status. Dit

heb ik gedaan aan de hand van de kansen voor verschillende waarden van opleiding en beroep. De andere variabelen die in het model zitten kregen hierbij hun gemiddelde, zodat er voor die variabelen gecontroleerd is.

In tabel 4 is te zien dat opleiding en beroep een heel klein effect hebben op institutioneel vertrouwen en dat het model een R^2 adjusted heeft van 0,01. Uit dit model komt daarmee naar voren dat er een minimale relatie is tussen sociaaleconomische status en institutioneel vertrouwen. Wel is dit een positief en significant (opleiding, $b = 0,01$; $p < 0,01$, beroep, $b = 0,00$; $p < 0,01$) verband, wat betekent dat een hogere sociaaleconomische status zorgt voor een hoger institutioneel vertrouwen. De tweede stap is om te kijken naar het verband tussen een lager institutioneel vertrouwen en extreemrechts stemgedrag. In tabel 5 model 5 is te zien dat institutioneel vertrouwen een negatieve log odds heeft, wat betekent dat mensen met een hoger institutioneel vertrouwen minder snel extreemrechts stemmen. De odds-ratio van 0,42 laat zien dat institutioneel vertrouwen een redelijk groot effect heeft, bij elke hogere waarde van institutioneel vertrouwen worden de odds voor extreemrechts stemgedrag vermenigvuldigd met 0,42. Door de kansen voor verschillende waarden van institutioneel vertrouwen te berekenen, met de andere variabelen als gemiddelde meegenomen, kijk ik hoe het verband loopt van laag naar hoog institutioneel vertrouwen. In figuur 2 is te zien dat bij een laag institutioneel vertrouwen de kans 0,15 is om extreemrechts te stemmen, bij een gemiddeld institutioneel vertrouwen is de kans 0,05 en bij een hoog institutioneel vertrouwen 0,01. Hoe meer institutioneel vertrouwen iemand heeft, hoe kleiner de kans dat iemand extreemrechts stemt.

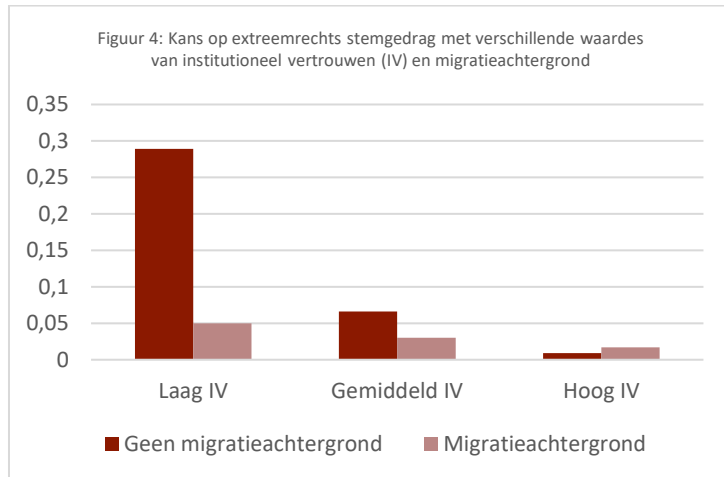
Tenslotte kijk ik naar het mediatie-effect van institutioneel vertrouwen. Dit doe ik door te kijken naar de verandering in de kans om extreemrechts te stemmen bij verschillende sociaaleconomische statussen.

Wanneer ik model 3 en 5 uit tabel 5 met elkaar vergelijk, is te zien dat de odds-ratio van opleiding en beroep nauwelijks veranderen. De odds-ratio van opleiding gaat van 0,93 naar 0,94 en die van beroep blijft 1,00. Het effect van sociaaleconomische status op extreemrechts stemgedrag blijft bijna gelijk. Beroep heeft nauwelijks effect op extreemrechts stemgedrag, en is daarnaast ook in geen enkel logistisch model significant. Als ik de kansen bereken is er duidelijk te zien dat mensen met een lage sociaaleconomische status een grotere kans hebben om extreemrechts te stemmen. De kansen zijn berekend door voor beroep en opleiding een lage, gemiddelde of hoge score te nemen en van de andere variabelen de gemiddelde score. In figuur 3 is te zien dat de kans in model 3 voor mensen met een lage sociaaleconomische status 0,16 is, voor mensen met een gemiddelde sociaaleconomische status 0,06 en voor mensen met een hoge sociaaleconomische status 0,04. In model 5, waar institutioneel vertrouwen is toegevoegd, veranderen deze kansen naar 0,12 voor mensen met een lage sociaaleconomische status, 0,05 voor mensen met een gemiddelde sociaaleconomische status en 0,04 voor mensen met een hoge sociaaleconomische status. De kansen nemen in de verschillende modellen iets af, het toevoegen van institutioneel vertrouwen zorgt bij een lage sociaaleconomische status voor een kans van 0,16 naar 0,12, bij gemiddeld van 0,06 naar 0,05 en bij hoog blijft de kans 0,04. De invloed die institutioneel vertrouwen heeft zorgt niet voor grote veranderingen in het oorspronkelijke model. Er is geen duidelijk mediatie-effect te zien.

Samenvattend is er weinig bewijs gevonden voor het bevestigen van de eerste hypothese. Er loopt een heel klein positief verband tussen sociaaleconomische status, institutioneel vertrouwen en extreemrechts stemgedrag, maar dit verband is niet groot. Het is hierbij opvallend dat er met het toevoegen van de controlevariabelen en de variabelen van sociaaleconomische status, maar één procent verklaarde variantie is. Dit kleine effect is ook terug te zien in het kleine effect wat institutioneel vertrouwen heeft als mediatievariabele. De kans om extreemrechts te stemmen met verschillende sociaaleconomische statussen verandert nauwelijks wanneer institutioneel vertrouwen wordt toegevoegd aan het model.

Vervolgens zijn de tweede (*hypothese 2a*) en derde (*hypothese 2b*) getoetst, *'bij een lager institutioneel vertrouwen zal er door Nederlanders zonder een migratieachtergrond eerder extreemrechts worden gestemd dan bij Nederlanders met een migratieachtergrond'* en *'bij een hoger institutioneel vertrouwen zal het verschil tussen Nederlanders met en zonder een migratieachtergrond om extreemrechts te stemmen afnemen'*. Deze hypothesen zijn getoetst met hulp van model 7 uit tabel 5. In model 7 is te zien dat de log odds

van institutioneel vertrouwen en migratieachtergrond negatief zijn. Een hoog institutioneel vertrouwen of het hebben van een migratieachtergrond heeft een negatief verband met extreemrechts stemgedrag. De odds-ratio van institutioneel vertrouwen is 0,29 en die van migratieachtergrond is 0,44. Beide waarden liggen ver van één af, en allebei hebben ze dus een redelijk grote invloed op het model.

Voor het berekenen van de kansen heb ik van institutioneel vertrouwen ik de laagste, de gemiddelde en de hoogste waarde ingevuld, en van migratieachtergrond heb ik gekeken naar mensen met en mensen zonder een migratieachtergrond. Bij de interactievariabele heb ik de gebruikte waarde van migratieachtergrond keer de gebruikte waarde van institutioneel vertrouwen gedaan. Van de andere variabelen heb ik het gemiddelde genomen. Op deze manier komen er zes verschillende kansen uit, weergegeven in figuur 4. De gemiddelde kans om extreemrechts te stemmen die uit dit model komt is 0,05. Mensen met een migratieachtergrond hebben een kans van 0,05 om extreemrechts te stemmen bij een laag institutioneel vertrouwen, een kans van 0,03 bij een gemiddeld institutioneel vertrouwen en een kans van 0,02 bij een hoog institutioneel vertrouwen. Mensen zonder een migratieachtergrond hebben een kans van 0,29 om extreemrechts te stemmen bij een laag institutioneel vertrouwen, een kans van 0,07 bij een gemiddeld institutioneel vertrouwen en een kans van 0,01 bij een hoog institutioneel vertrouwen. De kans om extreemrechts te stemmen met een laag institutioneel vertrouwen is bijna zes keer zo groot voor mensen zonder een migratieachtergrond, in vergelijking met mensen met een migratieachtergrond.

De tweede hypothese die ik heb getoetst gaat over het verschil bij laag institutioneel vertrouwen en het hebben van een migratieachtergrond. De verwachting was dat er een groot verschil zou zitten tussen mensen met en zonder migratieachtergrond. Dit verschil is ook terug te vinden in de data en deze hypothese

kan dan ook worden aangenomen. De derde hypothese stelde dat dit verschil tussen mensen met en zonder een migratieachtergrond zou verdwijnen als er meer institutioneel vertrouwen komt. Ook deze hypothese lijkt te zijn bevestigd. Opvallend hierbij is dat het zelfs zo lijkt te zijn dat mensen met een migratieachtergrond en een hoog institutioneel vertrouwen eerder extreemrechts stemmen dan mensen zonder een migratieachtergrond en een hoog institutioneel vertrouwen (0,02 en 0,01). De verschillen hiertussen zijn echter heel klein.

§5 Conclusie & discussie

In dit onderzoek heb ik gekeken naar de invloed van institutioneel vertrouwen en migratieachtergrond op extreemrechts stemgedrag. Dit heb ik gedaan door een antwoord te zoeken op de onderzoeksvragen en de daaruit afgeleide hypothesen. De onderzoeksvragen luiden als volgt: *“Kan het stemmen op extreemrechtse partijen door mensen met een lagere sociaaleconomische status verklaard worden door hun vertrouwen in instituties?”* & *“Zit er verschil in mensen met en zonder een migratieachtergrond als er wordt gekeken naar vertrouwen in instituties en extreemrechts stemgedrag?”* Om deze onderzoeksvragen te beantwoorden heb ik gebruik gemaakt van kwantitatief onderzoek met een logistische en lineaire analyse, met extreemrechts stemgedrag als afhankelijke variabelen.

§5.1 Institutioneel vertrouwen

Met deze vragen als startpunt heb ik ten eerste gekeken naar de invloed die institutioneel vertrouwen heeft op de relatie tussen sociaaleconomische status en extreemrechts stemgedrag. Uit eerder onderzoek, zoals dat van Inglehart en Norris (2016), komt naar voren dat mensen met een lagere sociaaleconomische status vaker extreemrechts stemmen dan mensen met een hogere sociaaleconomische status. Dit is de groep die het minste beschikking heeft tot hulpbronnen en het meest te maken hebben met maatschappelijke problemen (Peeters et al., 2020; Salmela & Scheve, 2017). Mijn verwachting was dan ook dat het vertrouwen in instituties bij deze groep lager zou zijn dan bij mensen met een hogere sociaaleconomische status. Daarnaast verwachtte ik dat dit verminderde vertrouwen zou leiden tot extreemrechts stemgedrag. Hierbij verwachtte ik ook dat een deel van het effect van sociaaleconomische status verklaard kon worden door institutioneel vertrouwen. Uit de resultaten van de analyses blijkt dat het effect van de sociaaleconomische status niet wordt weggenomen door het toevoegen van institutioneel vertrouwen aan het model. De kans op extreemrechts stemgedrag blijft bijna

even hoog bij een lage sociaaleconomische status, en bijna even laag bij een hoge sociaaleconomische status. Ook de relatie tussen een lage sociaaleconomische status en laag institutioneel vertrouwen komt niet uit de resultaten naar voren. Er is zelfs een zeer laag verband te vinden, met een verklaarde variantie van slechts één procent. Het verschil in institutioneel vertrouwen heeft daarentegen wel veel invloed op het extreemrechtse stemgedrag, bij een laag institutioneel vertrouwen is de kans om extreemrechts te stemmen bijna twaalf keer zo groot als bij een hoog institutioneel vertrouwen.

§5.2 Migratieachtergrond

Naast het institutioneel vertrouwen heb ik ook onderzocht wat de invloed is van een migratieachtergrond op extreemrechtse stemgedrag. Extreemrechtse partijen zijn aantrekkelijk voor mensen die zich aangetrokken voelen tot de anti-migratiestandpunten van de partij, en daarnaast zoeken naar een partij die niet lijkt op de zittende partijen (Halikiopoulou & Vlandas, 2022; Voorpostel et al., 2020; Witte & Klandermans, 2000). Mijn verwachting hierbij was dat mensen met een migratieachtergrond zich minder snel herkennen in de anti-migratiestandpunten dan mensen zonder een migratieachtergrond. Daarom was de tweede hypothese dat bij mensen met een laag institutioneel vertrouwen mensen met een migratieachtergrond minder vaak extreemrechts stemmen dan mensen zonder een migratieachtergrond. Uit de resultaten blijkt dat deze hypothese ondersteund wordt door de data. Mensen met een laag institutioneel vertrouwen en zonder een migratieachtergrond stemmen bijna zes keer zo vaak op een extreemrechtse partij als mensen met een laag institutioneel vertrouwen met een migratieachtergrond. Bij de derde hypothese had ik de verwachting dat dit verschil tussen mensen met en zonder een migratieachtergrond, af zou nemen als het institutioneel vertrouwen toeneemt. Deze verwachting had ik, omdat deze mensen met het institutionele vertrouwen aangeven dat ze niet tegen zittende instituties zijn. Het stemmen op extreemrechtse partijen is dan minder aantrekkelijk. Ook deze hypothese werd ondersteund in de data, met een hoog institutioneel vertrouwen is het verschil in de kans op extreemrechtse stemgedrag tussen mensen met en zonder een migratieachtergrond bijna helemaal verdwenen. Bij een migratieachtergrond is de kans om extreemrechts te stemmen dus bij alle vormen van institutioneel vertrouwen erg laag, terwijl bij mensen zonder een migratieachtergrond de kans om extreemrechts te stemmen steeds verder afloopt, naarmate het institutionele vertrouwen toeneemt.

§5.3 Implicaties

Bij het lezen van de resultaten is het belangrijk dat men rekening houdt met enkele factoren. Dit onderzoek is uitgevoerd met behulp van de NELLS data, een dataset die is gebaseerd op gegevens uit een vragenlijst. Deze

vragenlijst is via een brief verzonden, met het verzoek van mensen om het in te vullen. Doordat dit een vrijwillige vragenlijst is, is het mogelijk dat bepaalde groepen mensen de vragenlijst niet hebben ingevuld. Met de kennis dat extreemrechtse stemmers vaak weinig vertrouwen hebben in instituties, is het mogelijk dat extreemrechtse stemmers de vragenlijst minder vaak hebben ingevuld dan mensen die niet extreemrechts stemmen. Daarnaast heb ik bepaalde coderingen gedaan, waardoor de dataset kleiner is geworden. De dataset is van 3083 respondenten naar 2598 respondenten gegaan. Dit heeft tot gevolg dat de gemiddeldes van de variabelen kleine veranderingen kennen, wat invloed kan hebben gehad op de resultaten. Tenslotte is er een oververtegenwoordiging van mensen met een migratieachtergrond in de dataset, waardoor sommige gemiddeldes niet overeenkomen met het gemiddelde in de samenleving. Hierbij moet rekening worden gehouden bij de interpretatie van deze resultaten.

§5.4 Vervolgonderzoek

In dit onderzoek is er gekeken naar de drie Nederlandse extreemrechtse partijen die op dit moment in de Tweede Kamer zitten. Deze partijen zijn samengevoegd in één variabele, waarbij er waardevolle informatie verloren is gegaan. Forum voor Democratie kent een relatief hoog aantal mensen met een migratieachtergrond die aangeven dat zij voorkeur geven aan deze partij. Van de 48 mensen in de gebruikte dataset die op Forum voor Democratie zouden stemmen, hebben er 25 een migratieachtergrond. Vervolgonderzoek kan zich richten op de vraag waarom er zoveel mensen met een migratieachtergrond zouden stemmen op deze partij. Daarnaast kan er onderzoek worden gedaan naar de opvallend lage verklaarde variantie van institutioneel vertrouwen als er wordt gekeken naar leeftijd, gender, opleiding en beroep. Uit mijn onderzoek komt geen ondersteuning voor het mediërende effect van institutioneel vertrouwen naar voren. Wel komt duidelijk naar voren dat de mate waarin iemand vertrouwen heeft in instituties veel invloed heeft op de kans om extreemrechts te stemmen. In vervolgonderzoek zou institutioneel vertrouwen als onafhankelijke variabele kunnen worden bekeken, in plaats van als mediatievariabele. Daarnaast zou er in kwalitatief vervolgonderzoek gekeken kunnen worden of de redenen die mensen opgeven om extreemrechts te stemmen overeenkomen met de verwachte verklaringen. Hierbij kan er ook gekeken worden naar een verschil tussen mensen met en zonder migratieachtergrond in verklaringen voor extreemrechts stemgedrag.

§5.5 Conclusie

Ondanks de implicaties die er over dit onderzoek te maken zijn, bieden de resultaten uit dit onderzoek een nuttige bijdrage aan de al bestaande literatuur over extreemrechts en extreemrechts stemgedrag. Met dit

onderzoek heb ik laten zien wat de invloed is van institutioneel vertrouwen en migratieachtergrond op extreemrechts stemgedrag. De groep met weinig institutioneel vertrouwen heeft een grote kans op extreemrechts stemgedrag, en het is daarom interessant om aandacht en interventies te focussen op deze groep, zodat radicalisatie en terrorisme voorkomen kan worden.

Literatuurlijst

AIVD. (2018). *Rechts-extremisme in Nederland: een fenomeen in beweging*.

<https://www.aivd.nl/documenten/publicaties/2018/10/02/rechts-extremisme-in-nederland-een-fenomeen-in-beweging>

Amengay, A., & Stockemer, D. (2019). The Radical Right in Western Europe: A Meta-Analysis of Structural Factors. *Political Studies Review*, 17(1), 30-40.

<https://doi.org/https://doi.org/10.1177/1478929918777975>

ANV. (2022). *Themarapportage polarisatie, extremisme en terrorisme*. A. N. Veiligheid.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/07/31/themarapportage-polarisatie-extremisme-en-terrorisme>

Arends, J., & Schmeets, H. (2015). *Sociaal en institutioneel vertrouwen in Nederland*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2015/04/ruime-meerderheid-heeft-vertrouwen-in-gezaghebbende-instituties>

Brug, W. v. d., & Fennema, M. (2007). Causes of voting for the radical right. *International Journal of Public Opinion Research*, 19(4), 474-487. <https://doi.org/https://doi.org/10.1093/ijpor/edm031>

Burni, A. (2018). Extreme right parties in Europe today: definition and electoral performance. *Revista Estudos Politicos*, 9(17), 124-141. <https://doi.org/https://doi.org/10.22409/rep.v9i17.39854>

CBS. (2019). *Vershil Levensverwachting Hoog- en Laagopgeleid Groeit*. Retrieved 17-02-2023 from

<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/33/verschil-levensverwachting-hoog-en-laagopgeleid-groeit>

FvD. (2023). *Standpunten FvD*. Retrieved 03-03 from <https://fvd.nl/standpunten>

Halikiopoulou, D., & Vlandas, T. (2022). Understanding right-wing populism and what to do about it. *IPPR*

Progressive Review, 29(2), 138-146. <https://doi.org/https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1111/newe.12309>

Hardin, R. (1993). The Street-Level Epistemology of Trust. *Politics & Society*, 21(4), 505-529.

<https://doi.org/https://doi.org/10.1177/0032329293021004006>

Inglehart, R. F., & Norris, P. (2016). Trump, Brexit, and the Rise of Populism: Economic Have-Nots and Cultural Backlash. *HKS Working Paper* 53. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2818659>

JA21. (2023). *Standpunten JA21*. Retrieved 03-03 from <https://ja21.nl/standpunten>

- Jeroense, T., Tolsma, J., Kalmijn, M., & Kraaykamp, G. (2023). *Design and content of the Netherlands Longitudinal Lifecourse Study - NELLS Wave 3 2022. Research report*. Radboud University Nijmegen.
- Jolly, Seth, Bakker, R., Hooghe, L., Marks, G., Polk, J., Rovny, J., Steenbergen, M., & Vachudova, M. A. (2022). *Chapel Hill Expert Survey Trend File, 1999-2019*.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.electstud.2021.102420>
- Kiesraad. (2021, 26-03-2021). *Officiële uitslag Tweede Kamerverkiezing 17 maart 2021*. Kiesraad. Retrieved 26-05 from <https://www.kiesraad.nl/actueel/nieuws/2021/03/26/officiële-uitslag-tweede-kamerverkiezing-17-maart-2021>
- Lubbers, M., Gijsberts, M., & Scheepers, P. (2002). Extreme right-wing voting in Western Europe. *European Journal of Political Research*, 41(3), 345-378. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/1475-6765.00015>
- Lucardie, P. (2007). Fortuyn was uniek, zijn gedachtegoed niet. Een analyse van rechts-populistische partijen in Europa. *Justitiële verkenningen*, 33(2), 57-67.
https://doi.org/http://www.bjutijschriften.nl/tijdschrift/justitieverkenningen/2007/02/JV_2007_005_002_005.pdf
- NCTV. (2023). *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 58* NCTV.
<https://www.nctv.nl/onderwerpen/dtn/documenten/publicaties/2023/05/30/dreigingsbeeld-terrorisme-nederland-58>
- NOS. (2023, 25-02-2023). *Racistische laserprojecties baren zorgen: 'Symptoom van groter probleem'*. Retrieved 27-02-2023 from <https://nos.nl/artikel/2465246-racistische-laserprojecties-baren-zorgen-symptoom-van-groter-probleem>
- Peeters, T., Mesic, E. S. v. W. A., & Wonderen, R. v. (2020). *Van persoonlijke krenking tot vertrouwensbreuk*. V.-J. instituut. <https://www.verwey-jonker.nl/publicatie/van-persoonlijke-krenking-tot-vertrouwensbreuk/>
- PVV. (2023). *Verkiezingsprogramma PVV*. Retrieved 03-03 from <https://www.pvv.nl/verkiezingsprogramma.html>
- Rooduijn, M. (2021). Radicaal-rechts komt in drie smaken in de Kamer. Wat zijn de verschillen? *de Correspondent*. <https://decorrespondent.nl/12221/radicaal-rechts-komt-in-drie-smaken-in-de-kamer-wat-zijn-de-verschillen/33996073704857-73975364>

- Rush, G. B. (1963). Toward a Definition of the Extreme Right. *The Pacific Sociological Review*, 6(2), 64-73.
<https://doi.org/https://doi.org/10.2307/1388686>
- Rydgren, J. (2007). The Sociology of the Radical Right. *Annual Review of Sociology*, 33, 241-262.
<https://doi.org/10.1146/annurev.soc.33.040406.131752>
- Rydgren, J., & Ruth, P. (2013). Contextual explanations of radical right-wing support in Sweden: socioeconomic marginalization, group threat, and the halo effect. *Ethnic and Racial Studies*, 36(4), 711-728. <https://doi.org/10.1080/01419870.2011.623786>
- Salmela, M., & Scheve, C. v. (2017). Emotional roots of right-wing political populism. *Sage Journals*, 56(4), 567-595. <https://doi.org/https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/0539018417734419>
- Sipma, T., & Lubbers, M. (2020). Contextual-level unemployment and support for radical-right parties: a meta-analysis. *Acta Politica*, 55, 37. <https://doi.org/https://doi.org/10.1057/s41269-018-0120-2>
- Stockemer, D., Lentz, T., & Mayer, D. (2018). Individual Predictors of the Radical Right-Wing Vote in Europe: A MetaAnalysis of Articles in Peer-Reviewed Journals (1995–2016). *Government and Opposition*, 53(3), 569-593. <https://doi.org/doi:10.1017/gov.2018.2>
- Stockemer, D., & Normandin, M.-S. (2022). Men and women voters of the populist radical right: are they like apples and oranges? *Patterns of Prejudice*, 56(1), 41-60.
<https://doi.org/10.1080/0031322X.2022.2071291>
- Traber, D., Stoetzer, L. F., & Burri, T. (2023). Group-based public opinion polarisation in multiparty systems. *West European Politics*, 46(4), 652-677. (<https://doi.org/10.1080/01402382.2022.2110376>)
- Voorpostel, M., Kuhn, U., & Monsch, G.-A. (2020). (When) Do Critical Life Events Push People to the Populist Radical Right? Support for the Swiss People's Party Following Relationship Dissolution, Unemployment or a Health Crisis. *Swiss Journal of Sociology*, 46(3), 515-533. <https://doi.org/https://doi.org/10.2478/sjs-2020-0025>
- Vrooman, C., Boelhouwer, J., Iedema, J., & Torre, A. v. d. (2023). *Eigentijdse ongelijkheid De postindustriële klassenstructuur op basis van vier typen kapitaal*. SCP.
<https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2023/03/07/eigentijdse-ongelijkheid>
- Witte, H. D., & Klandermans, P. G. (2000). Political racism in Flanders and the Netherlands: explaining differences in the electoral success of extreme right-wing parties. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 26(4), 699-717. <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/713680504>

Zaslove, A. (2004). The Dark Side of European Politics: Unmasking the Radical Right. *European Integration*,

26(1), 61-81. <https://doi.org/10.1080/0703633042000197799>

Bijlage 1 Syntax en output methodenparagraaf

In deze bijlage loop ik stuk voor stuk de variabelen en bewerkingen van die variabelen bij langs. Ook laat ik zien hoe de verdelingen eruitzien.

Leeftijd

Als eerste is er een histogram gemaakt voor de oorspronkelijke variabele leeftijd en zijn de frequenties berekend.

```
GRAPH
```

```
/HISTOGRAM(NORMAL)=leeftijd.
```

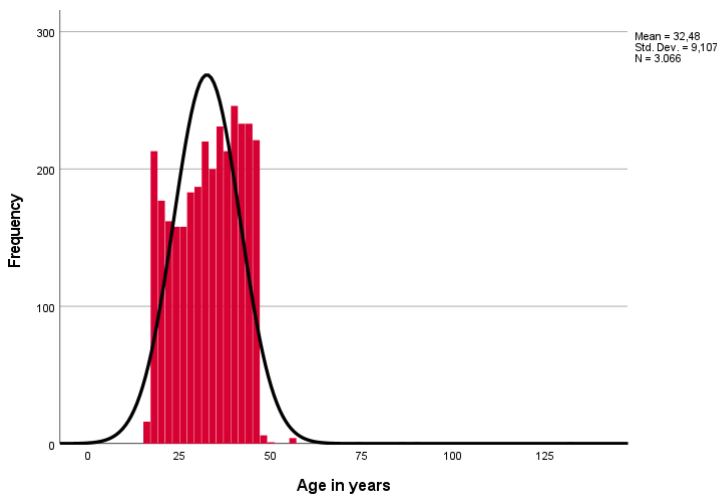
```
FREQUENCIES VARIABLES=leeftijd
```

```
/FORMAT=NOTABLE
```

```
/NTILES=4
```

```
/STATISTICS=MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE SUM
```

```
/ORDER=ANALYSIS.
```


Statistics

Age in years

N	Valid	3066
	Missing	17
Mean		32,48
Median		33,00
Mode		35
Minimum		16
Maximum		131
Sum		99569
Percentiles	25	25,00
	50	33,00
	75	40,00

Daarna is er een filter aangezet, waardoor alleen nog de respondenten van 18 jaar en ouder worden meegenomen. Op deze manier worden niet stemgerechtigde respondenten niet meer meegenomen in het onderzoek.

```
USE ALL.
```

```
COMPUTE filter_$=(leeftijd >= 18).
```

```
VARIABLE LABELS filter_$ 'leeftijd >= 18 (FILTER)'.  
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.  
FORMATS filter_$ (f1.0).
```


FILTER BY filter_\$.

EXECUTE.

Daarna zijn er van de variabele leeftijd opnieuw een histogram en een frequentietabel uitgerekend. Hierin is te zien dat de gemiddelde leeftijd hoger is geworden en dat de N van 3088 naar 2947 is gegaan.

GRAPH

/HISTOGRAM(NORMAL)=leeftijd.

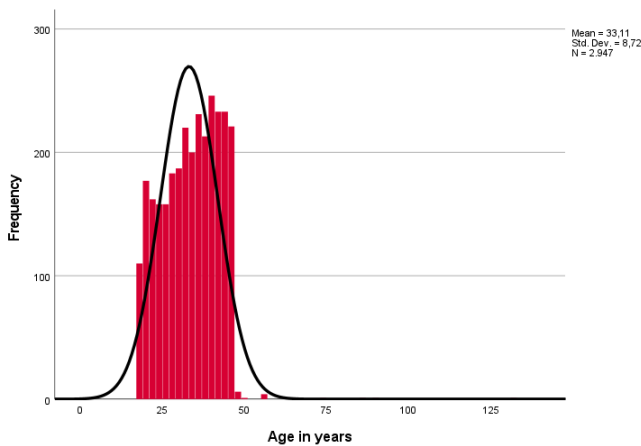
FREQUENCIES VARIABLES=leeftijd

/FORMAT=NOTABLE

/NTILES=4

/STATISTICS=MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE SUM

/ORDER=ANALYSIS

Statistics

Age in years

N	Valid	2947
	Missing	0
Mean		33,11
Median		34,00
Mode		35
Minimum		18
Maximum		131
Sum		97562
Percentiles	25	26,00
	50	34,00
	75	40,00

Gender

Er zijn frequentietabellen en beschrijvende statistieken opgevraagd van de variabele. Het is niet helemaal gelijkwaardig verdeeld. Er zijn 46,0% mannen, 53,7% vrouwen en 0,2% anders.

FREQUENCIES VARIABLES=GENDER

/NTILES=4

/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE

/ORDER=ANALYSIS.

		Gender			
		Frequen- cy	Perce- nt	Valid Percent	Cumulativ e Percent
Valid	Man	1357	46,0	46,0	46,0
	Vrouw	1584	53,7	53,7	99,8
	Ander- s	6	,2	,2	100,0
	Total	2947	100,0	100,0	

		Gender
N	Valid	2947
	Missing	0
Mean		1,54
Median		2,00
Mode		2
Std. Deviation		,502
Minimum		1
Maximum		3
Percentiles	25	1,00
	50	2,00
	75	2,00

Sociaaleconomische status

Opleiding

Als eerste zijn de beschrijvende statistieken uitgerekend van de variabele Opleiding2(C05)

```

FREQUENCIES VARIABLES=Opleiding2
  /NTILES=4
  /STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE
  /ORDER=ANALYSIS.
  
```

		Statistics
Hoogst voltooide opleiding		
N	Valid	2863
	Missing	84
Mean		7,89
Median		8,00
Mode		9
Std. Deviation		2,759
Minimum		1
Maximum		15
Percentiles	25	6,00
	50	8,00
	75	9,00

Hoogst voltooide opleiding

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	geen opleiding	74	2,5	2,6	2,6
	lagere school	66	2,2	2,3	4,9
	vmbo-kb/bb	110	3,7	3,8	8,7
	mavo, vmbo-gl/tl	160	5,4	5,6	14,3
	havo	211	7,2	7,4	21,7
	vwo/gymnasium	110	3,7	3,8	25,5
	mbo-kort (kmb), primair leerlingwezen, bol/bbl niveau 1 of 2	141	4,8	4,9	30,5
	mbo-tussen/lang (mbo), secundair/tertiar leerlingwezen, bol/bbl niveau 3 of 4	633	21,5	22,1	52,6
	hbo	665	22,6	23,2	75,8
	Universiteit (bachelor)	204	6,9	7,1	82,9
	Universiteit (master, doctoraal)	395	13,4	13,8	96,7
	Promotietraject	31	1,1	1,1	97,8
	Buitenlandse opleiding, niet in te delen, lager onderwijs	6	,2	,2	98,0
	Buitenlandse opleiding, niet in te delen, middelbaar onderwijs	34	1,2	1,2	99,2
	Buitenlandse opleiding, niet in te delen, hoger onderwijs	23	,8	,8	100,0
Total	2863	97,1	100,0		
Missing	System	84	2,9		
Total		2947	100,0		

De variabele opleiding is gehercodeerd zodat het nu gelijk staat aan het aantal jaren dat er voor de opleiding nodig is. Buitenlandse opleidingen hebben het gemiddelde van hun groep gekregen (laag, middel, hoog). Het gemiddelde van lage opleidingen is 10,29, het gemiddelde van middelbare opleidingen is 14,77 en het gemiddelde van hoge opleidingen is 17,42.

RECODE Opleiding2 (1=0) (2=8) (3=12) (4=12) (5=13) (6=14) (7=13.5) (8=15.5) (9=17) (10=17) (11=18) (12=22) (SYSMIS=SYSMIS) (13=10.29) (14=14.77) (15=17.42) INTO Opleiding.

EXECUTE.

Tenslotte heb ik weer gekeken naar de beschrijvende statistieken van de nieuwe variabele opleiding.

FREQUENCIES VARIABLES=Opleiding

/NTILES=4

/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE

/ORDER=ANALYSIS.

Statistics

Opleiding

N	Valid	2863
	Missing	84
Mean		15,1225
Median		15,5000
Mode		17,00
Std. Deviation		3,37087
Minimum		,00
Maximum		22,00
Percentiles	25	13,5000
	50	15,5000
	75	17,0000

		Opleiding			Cumulative
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	,00	74	2,5	2,6	2,6
	8,00	66	2,2	2,3	4,9
	10,29	6	,2	,2	5,1
	12,00	270	9,2	9,4	14,5
	13,00	211	7,2	7,4	21,9
	13,50	141	4,8	4,9	26,8
	14,00	110	3,7	3,8	30,7
	14,77	34	1,2	1,2	31,9
	15,50	633	21,5	22,1	54,0
	17,00	869	29,5	30,4	84,3
	17,42	23	,8	,8	85,1
	18,00	395	13,4	13,8	98,9
	22,00	31	1,1	1,1	100,0
	Total		2863	97,1	100,0
Missing	System	84	2,9		
Total		2947	100,0		

Beroep

De variabele beroep is gevormd aan de hand van drie andere variabelen: beroep 2, beroep 3 en beroep 4.

Hiervoor zijn de beschrijvende statistieken uitgerekend.

```

FREQUENCIES VARIABLES=Beroep2 Beroep3 Beroep4
  /NTILES=4
  /STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE
  /ORDER=ANALYSIS.
  
```

		Statistics		
		Heeft betaalde arbeid verricht	Huidig beroep	Laatste beroep
N	Valid	544	2303	407
	Missing	2403	644	2540
Mean		1,24	4,86	4,15
Median		1,00	5,00	3,00
Mode		1	5	1
Std. Deviation		,429	2,567	3,086
Minimum		1	1	1
Maximum		2	9	9
Percentiles	25	1,00	3,00	1,00
	50	1,00	5,00	3,00
	75	1,00	7,00	7,00

		Heeft betaalde arbeid verricht			Cumulative
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	Ja	412	14,0	75,7	75,7
	Nee	132	4,5	24,3	100,0
	Total	544	18,5	100,0	
Missing	System	2403	81,5		
Total		2947	100,0		

Huidig beroep

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ongeschoolde/halfgeschoolde handarbeid of dienstverlenende arbeid (bv schoonmaker, inpakker, fabrieksarbeider, chauffeur)	291	9,9	12,6	12,6
	Geschoolde of leidinggevende handarbeid of dienstverlenende arbeid (bv automonteur, timmerman, loodgieter, bakker, kok,	205	7,0	8,9	21,5
	Niet-leidinggevende hoofdarbeid (bv administratief medewerker, verkoper, receptionist, gezinsverzorgende)	304	10,3	13,2	34,7
	Middelbaar leidinggevend of commercieel beroep (bv afdelingsmanager, makelaar, zelfstandig winkelier)	208	7,1	9,0	43,8
	Middelbaar intellectueel of vrij beroep (bv leerkracht, verpleegkundige, beleidsfunctionaris, ict-er, kunstenaar)	469	15,9	20,4	64,1
	Hoger leidinggevend beroep (bv directeur/eigenaar groot bedrijf, hogere leidinggevende)	107	3,6	4,6	68,8
	Hoger intellectueel of vrij beroep (bv arts, ingenieur, advocaat, organisatieadviseur, docent wo/hbo)	354	12,0	15,4	84,2
	Agrarisch beroep	11	,4	,5	84,6
	Anders	354	12,0	15,4	100,0
	Total	2303	78,1	100,0	
Missing	System	644	21,9		
Total		2947	100,0		

Laatste beroep

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ongeschoolde/halfgeschoolde handarbeid of dienstverlenende arbeid (bv schoonmaker, inpakker, fabrieksarbeider, chauffeur)	133	4,5	32,7	32,7
	Geschoolde of leidinggevende handarbeid of dienstverlenende arbeid (bv automonteur, timmerman, loodgieter, bakker, kok,	29	1,0	7,1	39,8
	Niet-leidinggevende hoofdarbeid (bv administratief medewerker, verkoper, receptionist, gezinsverzorgende)	61	2,1	15,0	54,8
	Middelbaar leidinggevend of commercieel beroep (bv afdelingsmanager, makelaar, zelfstandig winkelier)	18	,6	4,4	59,2
	Middelbaar intellectueel of vrij beroep (bv leerkracht, verpleegkundige, beleidsfunctionaris, ict-er, kunstenaar)	44	1,5	10,8	70,0
	Hoger leidinggevend beroep (bv directeur/eigenaar groot bedrijf, hogere leidinggevende)	8	,3	2,0	72,0
	Hoger intellectueel of vrij beroep (bv arts, ingenieur, advocaat, organisatieadviseur, docent wo/hbo)	22	,7	5,4	77,4
	Agrarisch beroep	8	,3	2,0	79,4
	Anders	84	2,9	20,6	100,0
	Total	407	13,8	100,0	
Missing	System	2540	86,2		
Total		2947	100,0		

Aan de hand van de drie variabelen wordt één nieuwe variabele gevormd. Beroep 3 laat zien welke baan mensen hebben die op dit moment werken. Beroep 4 laat zien welke mensen op dit moment geen baan hebben, maar wel gewerkt hebben. Beroep 2 laat zien welke mensen er nog nooit een baan hebben gehad

```
RECODE Beroep3 (ELSE=Copy) INTO Beroep.
```

```
EXECUTE.
```

```
IF (Beroep2=1 AND Beroep4=1) Beroep=1.
```

IF (Beroep2=1 AND Beroep4=2) Beroep=2.
IF (Beroep2=1 AND Beroep4=3) Beroep=3.
IF (Beroep2=1 AND Beroep4=4) Beroep=4.
IF (Beroep2=1 AND Beroep4=5) Beroep=5.
IF (Beroep2=1 AND Beroep4=6) Beroep=6.
IF (Beroep2=1 AND Beroep4=7) Beroep=7.
IF (Beroep2=1 AND Beroep4=8) Beroep=8.
IF (Beroep2=1 AND Beroep4=9) Beroep=9.
IF (Beroep2=2) Beroep=0.

EXECUTE.

Vervolgens wordt deze variabele gehercodeerd met hulp van ISEI-codes, zodat het een continue variabele wordt. Hierbij is uitgegaan van loondienst, behalve als in de omschrijving van de NELLS data specifiek zelfstandig benoemd staat. Sommige beroepsgroepen bevatten meerdere groepen uit de ISEI-tabel, hierbij is het gemiddelde genomen van deze twee groepen. Werkloze mensen krijgen hierbij de score 9. De gemiddelde stapgrootte tussen de verschillende beroepen is 8, en 9 is 8 lager dan de laagste categorie. Mensen die 'anders' hebben geantwoord krijgen de mediaan als score.

	ISEI	
	Loondienst	Zelfstandig
1. Hoger intellectueel of vrij beroep (bv. architect, arts, wetenschappelijk medewerker, docent wo-hbo, ingenieur) (isco: 1960)	82	82
2. Hoger leidinggevend beroep (bv. manager, directeur, eigenaar groot bedrijf, leidinggevende ambtenaar) (isco: 2000, 2190)	72	72
3. Middelbaar intellectueel of vrij beroep (bv. leerkracht, kunstenaar, verpleegkundige, sociaal werker, beleidsfunctionaris) (isco: 1990)	61	-
4. Middelbaar leidinggevend of commercieel beroep (bv. hoofdvertegenwoordiger, afdelingsmanager of winkelier) (isco: 4200, 4100)	54	53
5. Overige hoofdarbeid (bv. administratief medewerker, boekhouder, verkoper, gezinsverzorgster) (isco: 3900)	48	-
6. Geschoolde en leidinggevende handarbeid (bv. automonteur, ploegbaas, elektricien) (isco: 9950)	43	-
7. Semi-geschoolde handarbeid (bv. chauffeur, fabrieksarbeider, timmerman, bakker). (isco: 9970)	28	-
8. Ongeschoolde en geoefende handarbeid (bv. schoonmaker, inpakker) (isco: 9990)	23	-
9. Agrarisch beroep (bv. landarbeider, zelfstandig agrariër) (isco: 6200, 6100)	17	26

RECODE Beroep (0=9) (1=25.5) (2=35.5) (3=48) (4=53.5) (5=61) (6=72) (7=82) (8=17) (9=50.19)
(SYSMIS=SYSMIS)

INTO Beroepisei.

EXECUTE.

Uiteindelijk zijn de beschrijvende statistieken van de nieuwe variabele beroepsisei berekend.

FREQUENCIES VARIABLES=Beroepisei

/NTILES=4

/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE

/ORDER=ANALYSIS.

Statistics

Beroepisei

N	Valid	2842
	Missing	105
Mean		50,1862
Median		50,1900
Mode		61,00
Std. Deviation		19,25386
Minimum		9,00
Maximum		82,00
Percentiles	25	35,5000
	50	50,1900
	75	61,0000

Beroepisei

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	9,00	132	4,5	4,6	4,6
	17,00	19	,6	,7	5,3
	25,50	424	14,4	14,9	20,2
	35,50	234	7,9	8,2	28,5
	48,00	365	12,4	12,8	41,3
	50,19	438	14,9	15,4	56,7
	53,50	226	7,7	8,0	64,7
	61,00	513	17,4	18,1	82,7
	72,00	115	3,9	4,0	86,8
	82,00	376	12,8	13,2	100,0
	Total	2842	96,4	100,0	
Missing	System	105	3,6		
Total		2947	100,0		

Institutioneel vertrouwen

De variabele institutioneel vertrouwen is opgebouwd uit verschillende items. Deze vier items zijn samengevoegd tot één variabele. De losse items gaan over vertrouwen in de politiek, vertrouwen in de politie en justitie, vertrouwen in de Europese Unie en vertrouwen in de overheid. Eerst is er gekeken naar de frequentieverdelingen van de losse items.

```
FREQUENCIES VARIABLES=w3scH10a
```

```
/NTILES=4
```

```
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE
```

```
/ORDER=ANALYSIS.
```

```
FREQUENCIES VARIABLES=w3scH10b
```

```
/NTILES=4
```

```
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE
```

```
/ORDER=ANALYSIS.
```

```
FREQUENCIES VARIABLES=w3scH10d
```

```
/NTILES=4
```

```
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE
```

```
/ORDER=ANALYSIS.
```

```
FREQUENCIES VARIABLES=w3scH10e
```

```
/NTILES=4
```

```
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE
```

```
/ORDER=ANALYSIS.
```

Statistics

Vertrouwen: De politiek

N	Valid	2596
	Missing	351
Mean		2,95
Median		3,00
Mode		3
Std. Deviation		,765
Minimum		1
Maximum		4
Percentiles	25	2,00
	50	3,00
	75	3,00

Vertrouwen: De politiek

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Heel veel vertrouwen	51	1,7	2,0	2,0
	Tamelijk veel vertrouwen	677	23,0	26,1	28,0
	Tamelijk weinig vertrouwen	1223	41,5	47,1	75,2
	Heel weinig vertrouwen	645	21,9	24,8	100,0
	Total	2596	88,1	100,0	
Missing	System	351	11,9		
Total		2947	100,0		

Statistics

Vertrouwen: Politie en justitie

N	Valid	2593
	Missing	354
Mean		2,24
Median		2,00
Mode		2
Std. Deviation		,794
Minimum		1
Maximum		4
Percentiles	25	2,00
	50	2,00
	75	3,00

Vertrouwen: Politie en justitie

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Heel veel vertrouwen	372	12,6	14,3	14,3
	Tamelijk veel vertrouwen	1431	48,6	55,2	69,5
	Tamelijk weinig vertrouwen	583	19,8	22,5	92,0
	Heel weinig vertrouwen	207	7,0	8,0	100,0
	Total	2593	88,0	100,0	
Missing	System	354	12,0		
Total		2947	100,0		

Statistics

Vertrouwen: De Europese Unie

N	Valid	2592
	Missing	355
Mean		2,58
Median		2,00
Mode		2
Std. Deviation		,818
Minimum		1
Maximum		4
Percentiles	25	2,00
	50	2,00
	75	3,00

Vertrouwen: De Europese Unie

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Heel veel vertrouwen	167	5,7	6,4	6,4
	Tamelijk veel vertrouwen	1134	38,5	43,8	50,2
	Tamelijk weinig vertrouwen	907	30,8	35,0	85,2
	Heel weinig vertrouwen	384	13,0	14,8	100,0
	Total	2592	88,0	100,0	
Missing	System	355	12,0		
Total		2947	100,0		

Statistics

Vertrouwen: De Overheid

N	Valid	2596
	Missing	351
Mean		2,64
Median		3,00
Mode		2
Std. Deviation		,814
Minimum		1
Maximum		4
Percentiles	25	2,00
	50	3,00
	75	3,00

Vertrouwen: De Overheid

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Heel veel vertrouwen	146	5,0	5,6	5,6
	Tamelijk veel vertrouwen	1066	36,2	41,1	46,7
	Tamelijk weinig vertrouwen	970	32,9	37,4	84,1
	Heel weinig vertrouwen	414	14,0	15,9	100,0
	Total	2596	88,1	100,0	
Missing	System	351	11,9		
Total		2947	100,0		

Daarna is er gekeken naar de betrouwbaarheid van de schaal van deze items. De Chronbachs alfa is 0,831. Voor vier items is dit een hoge Chronbachs alfa. Daarnaast is in de tabel item-total statistics te zien dat de Chronbachs alfa niet hoger wordt als één van de vier items weg zou worden gelaten. Dit betekent dat de items goed met elkaar samenhangen. Ik gebruik dan ook alle vier de items voor het maken van de schaal. Ik heb ook gekeken naar het vijfde item wat mogelijk toegevoegd had kunnen worden, namelijk het vertrouwen in bedrijven. Hiermee zou de Chronbach's alfa lager worden, en omdat dit ook inhoudelijk niet goed past heb ik dit niet meegenomen in de schaal. Omdat dit item niet meer in mijn nieuwe dataset zat, heb ik hiervoor de oorspronkelijke dataset gebruikt.

RELIABILITY

```

/VARIABLES=w3sch10a w3sch10b w3sch10d w3sch10e
/SCALE('ALL VARIABLES') ALL
/MODEL=ALPHA
/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE

```

/SUMMARY=TOTAL MEANS VARIANCE CORR.

RELIABILITY

/VARIABLES=w3scH10a w3scH10b w3scH10c w3scH10d w3scH10e

/SCALE('ALL VARIABLES') ALL

/MODEL=ALPHA

/STATISTICS=DESCRIPTIVE

/SUMMARY=TOTAL MEANS.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,831	,831	4

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
Vertrouwen: De politiek	2,95	,764	2590
Vertrouwen: Politie en justitie	2,24	,793	2590
Vertrouwen: De Europese Unie	2,58	,817	2590
Vertrouwen: De Overheid	2,64	,813	2590

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Vertrouwen: De politiek	7,46	4,114	,661	,468	,786
Vertrouwen: Politie en justitie	8,17	4,221	,582	,347	,821
Vertrouwen: De Europese Unie	7,82	3,929	,664	,444	,785
Vertrouwen: De Overheid	7,77	3,770	,733	,546	,752

Case Processing Summary

	N	%
--	---	---

Cases	Valid	2698	87,5
	Excluded ^a	385	12,5
	Total	3083	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,807	,802	5

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
Vertrouwen: De politiek	2,94	,768	2698
Vertrouwen: Politie en justitie	2,25	,796	2698
Vertrouwen: Bedrijven	2,43	,682	2698
Vertrouwen: De Europese Unie	2,57	,818	2698
Vertrouwen: De Overheid	2,63	,813	2698

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Vertrouwen: De politiek	9,88	5,553	,657	,475	,750
Vertrouwen: Politie en justitie	10,58	5,638	,594	,364	,769
Vertrouwen: Bedrijven	10,39	6,791	,356	,131	,832
Vertrouwen: De Europese Unie	10,25	5,393	,647	,445	,752
Vertrouwen: De Overheid	10,19	5,202	,716	,550	,729

De vier items zijn tenslotte samengevoegd tot 1 nieuwe variabele, die alle items bevat. De nieuwe variabele bevat de gemiddelde score van de losse items. Daarnaast zijn in de nieuwe variabele alle scores omgedraaid, zodat een hoge score gelijk staat aan hoog institutioneel vertrouwen.

RECODE w3sch10a (1=4) (2=3) (3=2) (4=1) (SYSMIS=SYSMIS) INTO Politiek.

EXECUTE.

RECODE w3sch10b (1=4) (2=3) (3=2) (4=1) (SYSMIS=SYSMIS) INTO PolitieJustitie.

EXECUTE.

RECODE w3sch10d (1=4) (2=3) (3=2) (4=1) (SYSMIS=SYSMIS) INTO EU.

EXECUTE.

RECODE w3sch10e (1=4) (2=3) (3=2) (4=1) (SYSMIS=SYSMIS) INTO Overheid.

EXECUTE.

COMPUTE InstitutioneelVertrouwen=MEAN(Politiek,PolitieJustitie,EU,Overheid).

EXECUTE.

Tenslotte zijn er ook van de nieuwe variabele weer descriptieve statistieken en een histogram. De nieuwe variabele kan met 16 categorieën als continue variabele worden beschouwd.

FREQUENCIES VARIABLES=InstitutioneelVertrouwen

/FORMAT=NOTABLE

/NTILES=4

/STATISTICS=MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE SUM

/ORDER=ANALYSIS.

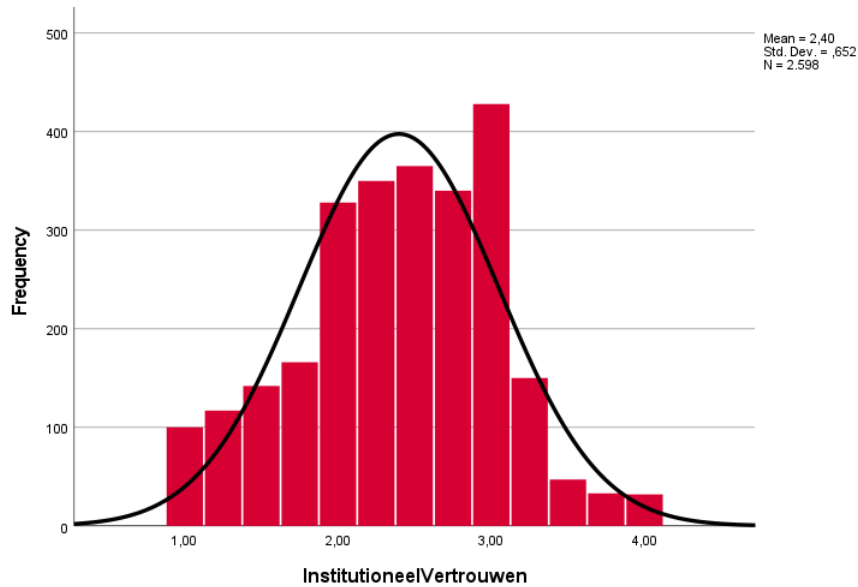
GRAPH

/HISTOGRAM(NORMAL)=InstitutioneelVertrouwen.

Statistics

InstitutioneelVertrouwen

N	Valid	2598
	Missing	349
Mean		2,3974
Median		2,5000
Mode		3,00
Minimum		1,00
Maximum		4,00
Sum		6228,50
Percentiles	25	2,0000
	50	2,5000
	75	3,0000

Migratieachtergrond

Migratieachtergrond is gevormd aan de hand van de herkomst van de moeder en de herkomst van de vader.

Eerst kijk ik afzonderlijk naar de descriptieve statistieken en frequenties van de herkomst van de moeder en vader.

```
FREQUENCIES VARIABLES=w3scB06
```

```
/NTILES=4
```

```
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE
```

```
/ORDER=ANALYSIS.
```

```
FREQUENCIES VARIABLES=w3scB07
```

```
/NTILES=4
```

```
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE
```

```
/ORDER=ANALYSIS.
```

Statistics

Geboorteland moeder

N	Valid	2947
	Missing	0
Mean		1,7475
Median		1,0000
Mode		1,00
Std. Deviation		,93622
Minimum		1,00
Maximum		4,00
Percentiles	25	1,0000
	50	1,0000
	75	3,0000

Geboorteland moeder

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Nederland	1662	56,4	56,4	56,4
	Marokko	462	15,7	15,7	72,1
	Turkije	728	24,7	24,7	96,8
	anders	95	3,2	3,2	100,0
	Total	2947	100,0	100,0	

Statistics

Geboorteland vader

N	Valid	2947
	Missing	0
Mean		1,7754
Median		1,0000
Mode		1,00
Std. Deviation		,94292
Minimum		1,00
Maximum		4,00
Percentiles	25	1,0000
	50	1,0000
	75	3,0000

Geboorteland vader

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Nederland	1616	54,8	54,8	54,8
	Marokko	476	16,2	16,2	71,0
	Turkije	756	25,7	25,7	96,6
	anders	99	3,4	3,4	100,0
	Total	2947	100,0	100,0	

Voor mijn onderzoek kijk ik of iemand wel of niet een migratieachtergrond heeft. Hiervoor creëer ik een variabele die kijkt of één van de ouders in het buitenland is geboren.

COMPUTE migratieachtergrond = 0.

IF (w3scB06 = 2 OR w3scB07 = 2) migratieachtergrond = 1.

IF (w3scB06 = 3 OR w3scB07 = 3) migratieachtergrond = 1.

IF (w3scB06 = 4 OR w3scB07 = 4) migratieachtergrond = 1.

EXECUTE.

Tenslotte nog weer de frequentieverdeling en de descriptieve statistieken van de nieuwe variabele.

FREQUENCIES VARIABLES=migratieachtergrond

/NTILES=4

/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE

/ORDER=ANALYSIS.

Statistics

migratieachtergrond		
N	Valid	2947
	Missing	0
Mean		,4632
Median		,0000
Mode		,00
Std. Deviation		,49873
Minimum		,00
Maximum		1,00
Percentiles	25	,0000
	50	,0000
	75	1,0000

migratieachtergrond

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	1654	53,6	53,6	53,6
	1,00	1429	46,4	46,4	100,0
	Total	3083	100,0	100,0	

Extreemrechts stemgedrag

De variabele extreemrechts stemgedrag is gevormd aan de hand van de variabele voorkeur voor een politieke partij en waarschijnlijkheid van stemmen. Eerst heb ik gekeken naar de frequentieverdeling en de descriptieve statistieken van de twee losse variabelen.

```
FREQUENCIES VARIABLES=w3sch07
```

```
/NTILES=4
```

```
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE
```

```
/ORDER=ANALYSIS.
```

```
FREQUENCIES VARIABLES=w3sch08
```

```
/NTILES=4
```

```
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE
```

```
/ORDER=ANALYSIS.
```

```
CROSSTABS w3sch07 by migratieachtergrond.
```

Statistics

Politieke voorkeur

N	Valid	2581
	Missing	366
Mean		8,44
Median		8,00
Mode		17
Std. Deviation		5,818
Minimum		1
Maximum		17
Percentiles	25	3,00
	50	8,00
	75	15,00

Politieke voorkeur

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	VVD	394	13,4	15,3	15,3
	PvdA	212	7,2	8,2	23,5
	PVV	93	3,2	3,6	27,1
	SP	99	3,4	3,8	30,9
	CDA	70	2,4	2,7	33,6
	D66	321	10,9	12,4	46,1
	ChristenUnie	81	2,7	3,1	49,2
	GroenLinks	302	10,2	11,7	60,9
	SGP	44	1,5	1,7	62,6
	50Plus	1	,0	,0	62,7
	Partij voor de Dieren	144	4,9	5,6	68,2
	Forum voor Democratie	48	1,6	1,9	70,1
	Volt	96	3,3	3,7	73,8
	Bij1	27	,9	1,0	74,9
	JA21	44	1,5	1,7	76,6
	BBB	97	3,3	3,8	80,3
	Anders	508	17,2	19,7	100,0
	Total	2581	87,6	100,0	
	Missing	System	366	12,4	
Total		2947	100,0		

Statistics

Als er op dit moment verkiezingen zouden zijn voor de tweede kamer, zou u dan gaan stemmen?

N	Valid	2616
	Missing	331
Mean		1,58
Median		1,00
Mode		1
Std. Deviation		,923
Minimum		1
Maximum		4
Percentiles	25	1,00
	50	1,00
	75	2,00

Als er op dit moment verkiezingen zouden zijn voor de tweede kamer, zou u dan gaan stemmen?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Zeer waarschijnlijk wel	1691	57,4	64,6	64,6
	Waarschijnlijk wel	525	17,8	20,1	84,7
	Waarschijnlijk niet	202	6,9	7,7	92,4
	Zeer waarschijnlijk niet	198	6,7	7,6	100,0
	Total	2616	88,8	100,0	
Missing	System	331	11,2		
Total		2947	100,0		

Daarna heb ik de variabelen gecombineerd tot een nieuwe variabele 'extreemrechts'. Hierbij vallen 'zeer waarschijnlijk wel' en 'waarschijnlijk wel' onder 'wel stemmen' en 'zeer waarschijnlijk niet' en 'waarschijnlijk niet' onder 'niet stemmen'. Onder extreemrechtse partijen vallen FvD, JA21 en PVV.

```

COMPUTE Extreemrechts = 0.
IF (w3scH07 = 3 AND w3scH08 = 1 OR
w3scH07 = 3 AND w3scH08 = 2 OR
w3scH07 = 12 AND w3scH08 = 1 OR
w3scH07 = 12 AND w3scH08 = 2 OR
w3scH07 = 15 AND w3scH08 = 1 OR
w3scH07 = 15 AND w3scH08 = 2 ) Extreemrechts = 1.
Execute.
  
```

Tenslotte heb ik van de nieuwe variabele gekeken naar de frequentieverdeling en de descriptieve statistieken.

```

FREQUENCIES VARIABLES=Extreemrechts
/NTILES=4
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE
/ORDER=ANALYSIS.
  
```


Statistics

Extreemrechts

N	Valid	2947
	Missing	0
Mean		,0560
Median		,0000
Mode		,00
Std. Deviation		,22994
Minimum		,00
Maximum		1,00
Percentiles	25	,0000
	50	,0000
	75	,0000

Extreemrechts

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	2782	94,4	94,4	94,4
	1,00	165	5,6	5,6	100,0
Total		2947	100,0	100,0	

Bijlage 2 Syntax en output resultatenparagraaf

In deze bijlage staan de syntax en output van de resultatenparagraaf. Hierbij leg ik telkens uit wat ik heb gedaan en kort wat de uitkomsten zijn.

Missings

Als eerste heb ik een logistische regressie uitgevoerd zonder blokken, met als doel de residuen op te slaan. De residuen heb ik vervolgens gehercodeerd naar de dummyvariabele *obs*. Deze dummyvariabele geeft aan of een residu wel (1) of niet (0) alle variabelen heeft ingevuld die ik heb gebruikt in het onderzoek.

```
LOGISTIC REGRESSION VARIABLES Extreemrechts
```

```
  /METHOD=ENTER Opleiding Leeftijd Gender Beroepsei migratieachtergrond  
  InstitutioneelVertrouwen
```

```
  /SAVE=RESID
```

```
  /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10) ITERATE(20) CUT(.5).
```

```
RECODE RES_1 (MISSING=0) (ELSE=1) INTO obs.
```

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	2598	88,2
	Missing Cases	349	11,8
	Total	2947	100,0
Unselected Cases		0	,0
Total		2947	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Nadat ik de variabele had aangemaakt, heb ik een filter gebruikt om alle respondenten die één of meer vragen niet hebben beantwoord, uit de vragenlijst te halen.


```

USE ALL.

COMPUTE filter_$=(obs = 1).

VARIABLE LABELS filter_$ 'obs = 1 (FILTER)'.

VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.

FORMATS filter_$ (f1.0).

FILTER BY filter_$.

EXECUTE.

```

Beschrijvende statistieken

In de uiteindelijke dataset houd ik nu 2598 respondenten over. Hierna heb ik de beschrijvende statistieken van alle variabelen berekend om hiermee tabel 2 te maken. In de beschrijvende statistieken zijn van elke variabele het gemiddelde, de mediaan, de standaarddeviatie, het minimum, het maximum en de verschillende kwartielen weergegeven. Verder heb ik de frequentietabellen van de nominale variabelen gebruikt om de percentages per groep te kunnen berekenen.

```

FREQUENCIES VARIABLES= Leeftijd Gender Opleiding Beroepisei InstitutioneelVertrouwen
Migratieachtergrond Extreemrechts

/NTILES=4

/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN

/ORDER=ANALYSIS.

```

		Statistics						
		Age in years	Gender	Opleiding	Beroepisei	InstitutioneelVertrouwen	migratieachtergrond	Extreemrechts
N	Valid	2598	2598	2598	2598	2598	2598	2598
	Missing	0	0	0	0	0	0	0
Mean		33,01	1,54	15,2761	50,8831	2,3974	,4222	,0635
Median		34,00	2,00	15,5000	50,1900	2,5000	,0000	,0000
Std. Deviation		8,490	,503	3,18200	18,95804	,65168	,49401	,24393
Minimum		18	1	,00	9,00	1,00	,00	,00
Maximum		89	3	22,00	82,00	4,00	1,00	1,00
Percentiles	25	26,00	1,00	13,5000	35,5000	2,0000	,0000	,0000
	50	34,00	2,00	15,5000	50,1900	2,5000	,0000	,0000
	75	40,00	2,00	17,0000	61,0000	3,0000	1,0000	,0000

Age in years

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	18	91	3,5	3,5	3,5
	19	79	3,0	3,0	6,5
	20	78	3,0	3,0	9,5
	21	65	2,5	2,5	12,0
	22	77	3,0	3,0	15,0
	23	64	2,5	2,5	17,5
	24	77	3,0	3,0	20,4
	25	66	2,5	2,5	23,0
	26	75	2,9	2,9	25,9
	27	85	3,3	3,3	29,1
	28	85	3,3	3,3	32,4
	29	82	3,2	3,2	35,6
	30	87	3,3	3,3	38,9
	31	101	3,9	3,9	42,8
	32	98	3,8	3,8	46,6
	33	82	3,2	3,2	49,7
	34	95	3,7	3,7	53,4
	35	116	4,5	4,5	57,9
	36	87	3,3	3,3	61,2
	37	87	3,3	3,3	64,5
	38	97	3,7	3,7	68,3
	39	110	4,2	4,2	72,5
	40	108	4,2	4,2	76,7
	41	95	3,7	3,7	80,3
	42	110	4,2	4,2	84,6
	43	101	3,9	3,9	88,5
	44	104	4,0	4,0	92,5
	45	98	3,8	3,8	96,2
	46	86	3,3	3,3	99,5
	47	3	,1	,1	99,7
48	2	,1	,1	99,7	
50	1	,0	,0	99,8	
55	2	,1	,1	99,8	
56	1	,0	,0	99,9	
74	1	,0	,0	99,9	
85	1	,0	,0	100,0	
89	1	,0	,0	100,0	
	Total	2598	100,0	100,0	

		Gender			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Man	1212	46,7	46,7	46,7
	Vrouw	1381	53,2	53,2	99,8
	Anders	5	,2	,2	100,0
	Total	2598	100,0	100,0	

		Opleiding			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	54	2,1	2,1	2,1
	8,00	54	2,1	2,1	4,2
	10,29	2	,1	,1	4,2
	12,00	236	9,1	9,1	13,3
	13,00	191	7,4	7,4	20,7
	13,50	119	4,6	4,6	25,3
	14,00	109	4,2	4,2	29,4
	14,77	25	1,0	1,0	30,4
	15,50	573	22,1	22,1	52,5
	17,00	803	30,9	30,9	83,4
	17,42	18	,7	,7	84,1
	18,00	384	14,8	14,8	98,8
	22,00	30	1,2	1,2	100,0
	Total	2598	100,0	100,0	

		Beroepisei			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	9,00	98	3,8	3,8	3,8
	17,00	16	,6	,6	4,4
	25,50	380	14,6	14,6	19,0
	35,50	213	8,2	8,2	27,2
	48,00	341	13,1	13,1	40,3
	50,19	386	14,9	14,9	55,2
	53,50	217	8,4	8,4	63,5
	61,00	486	18,7	18,7	82,3
	72,00	101	3,9	3,9	86,1
	82,00	360	13,9	13,9	100,0
	Total	2598	100,0	100,0	

Institutioneel Vertrouwen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	100	3,8	3,8	3,8
	1,25	117	4,5	4,5	8,4
	1,50	142	5,5	5,5	13,8
	1,75	166	6,4	6,4	20,2
	2,00	328	12,6	12,6	32,8
	2,25	350	13,5	13,5	46,3
	2,50	365	14,0	14,0	60,4
	2,75	340	13,1	13,1	73,4
	3,00	428	16,5	16,5	89,9
	3,25	150	5,8	5,8	95,7
	3,50	47	1,8	1,8	97,5
	3,75	33	1,3	1,3	98,8
	4,00	32	1,2	1,2	100,0
	Total		2598	100,0	100,0

migratieachtergrond

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	1501	57,8	57,8	57,8
	1,00	1097	42,2	42,2	100,0
Total		2598	100,0	100,0	

Extreemrechts

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	2433	93,6	93,6	93,6
	1,00	165	6,4	6,4	100,0
Total		2598	100,0	100,0	

Associatiematen

Daarna heb ik voor alle variabelen de associatiematen uitgerekend voor tabel 3. Voor alle variabelen behalve twee categorische variabelen heb ik voor het maken van de tabel de correlatie gebruikt. Voor twee categorische variabelen heb ik hiervoor de Cramer's V gebruikt. Daarnaast heb ik voor een continue en een dummyvariabele t-test gedaan en voor een continue en een nominale variabele heb ik een ANOVA uitgerekend.

Als er naar de interpretatie wordt gekeken is te zien dat er een significant verschil in gemiddelden zit tussen mensen die extreemrechts stemmen en mensen die niet extreemrechts stemmen als er wordt gekeken naar opleiding, beroep, leeftijd en institutioneel vertrouwen. Bij migratieachtergrond is er een significant verschil in gemiddelden bij opleiding, leeftijd, beroep en ook institutioneel vertrouwen. Voor gender is er een ANOVA F-toets gedaan, waaruit blijkt dat er geen significant verschil in gemiddelden is voor leeftijd, beroep, institutioneel vertrouwen en gender, maar wel voor opleiding en gender.

CORRELATIONS

```
/VARIABLES=Leeftijd InstitutioneelVertrouwen Opleiding Beroepisei Extreemrechts  
Migratieachtergrond  
/PRINT=TWOTAIL NOSIG FULL  
/MISSING=PAIRWISE.
```

```
T-TEST GROUPS=Extreemrechts(0 1)
```

```
/MISSING=ANALYSIS  
/VARIABLES=Opleiding  
/ES DISPLAY(TRUE)  
/CRITERIA=CI(.95).
```

```
T-TEST GROUPS=Extreemrechts(0 1)
```

```
/MISSING=ANALYSIS  
/VARIABLES=Beroepisei  
/ES DISPLAY(TRUE)  
/CRITERIA=CI(.95).
```

```
T-TEST GROUPS=Extreemrechts(0 1)
```

```
/MISSING=ANALYSIS  
/VARIABLES=Leeftijd  
/ES DISPLAY(TRUE)  
/CRITERIA=CI(.95).
```

```
T-TEST GROUPS=Extreemrechts(0 1)
```

```
/MISSING=ANALYSIS  
/VARIABLES=Institutioneelvertrouwen
```

```
/ES DISPLAY(TRUE)  
/CRITERIA=CI(.95).
```

```
T-TEST GROUPS=Migratieachtergrond(0 1)
```

```
/MISSING=ANALYSIS  
/VARIABLES=Opleiding  
/ES DISPLAY(TRUE)  
/CRITERIA=CI(.95).
```

```
T-TEST GROUPS=Migratieachtergrond(0 1)
```

```
/MISSING=ANALYSIS  
/VARIABLES=Leeftijd  
/ES DISPLAY(TRUE)  
/CRITERIA=CI(.95).
```

```
T-TEST GROUPS=Migratieachtergrond(0 1)
```

```
/MISSING=ANALYSIS  
/VARIABLES=Beroepisei  
/ES DISPLAY(TRUE)  
/CRITERIA=CI(.95).
```

```
T-TEST GROUPS=Migratieachtergrond(0 1)
```

```
/MISSING=ANALYSIS  
/VARIABLES=Institutioneelvertrouwen  
/ES DISPLAY(TRUE)  
/CRITERIA=CI(.95).
```

```
ONEWAY Leeftijd BY Gender
```

```
/STATISTICS DESCRIPTIVES  
/MISSING ANALYSIS  
/CRITERIA=CILEVEL(0.95).
```

```
ONEWAY Opleiding BY Gender
```

```
/STATISTICS DESCRIPTIVES  
/MISSING ANALYSIS  
/CRITERIA=CILEVEL(0.95).
```

```
ONEWAY Beroepisei BY Gender
```

```
/STATISTICS DESCRIPTIVES  
/MISSING ANALYSIS  
/CRITERIA=CILEVEL(0.95).
```

ONEWAY Institutioneelvertrouwen BY Gender

/STATISTICS DESCRIPTIVES

/MISSING ANALYSIS

/CRITERIA=CILEVEL(0.95).

CROSSTABS

/TABLES=migratieachtergrond BY Extreemrechts

/FORMAT=AVALUE TABLES

/STATISTICS=CHISQ PHI

/CELLS=COUNT

/COUNT ROUND CELL.

CROSSTABS

/TABLES=gender BY Extreemrechts

/FORMAT=AVALUE TABLES

/STATISTICS=CHISQ PHI

/CELLS=COUNT

/COUNT ROUND CELL.

CROSSTABS

/TABLES=gender BY migratieachtergrond

/FORMAT=AVALUE TABLES

/STATISTICS=CHISQ PHI

/CELLS=COUNT

/COUNT ROUND CELL.

Correlations

		Age in years	InstitutioneelVertrouwen	Opleiding	Beroepisei	Extreemrecht s	migratieachtergrond
Age in years	Pearson Correlation	1	-,028	,215**	,219**	-,060**	,079**
	Sig. (2-tailed)		,152	,000	,000	,001	,000
	N	3066	2699	2978	2956	3066	3066
InstitutioneelVertrouwen	Pearson Correlation	-,028	1	,066**	,065**	-,142**	-,087**
	Sig. (2-tailed)	,152		,001	,001	,000	,000
	N	2699	2709	2709	2709	2709	2709
Opleiding	Pearson Correlation	,215**	,066**	1	,491**	-,057**	-,161**
	Sig. (2-tailed)	,000	,001		,000	,002	,000
	N	2978	2709	2993	2971	2993	2993
Beroepisei	Pearson Correlation	,219**	,065**	,491**	1	-,032	-,158**
	Sig. (2-tailed)	,000	,001	,000		,083	,000
	N	2956	2709	2971	2971	2971	2971
Extreemrechts	Pearson Correlation	-,060**	-,142**	-,057**	-,032	1	-,103**
	Sig. (2-tailed)	,001	,000	,002	,083		,000
	N	3066	2709	2993	2971	3083	3083
migratieachtergrond	Pearson Correlation	,079**	-,087**	-,161**	-,158**	-,103**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	
	N	3066	2709	2993	2971	3083	3083

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Group Statistics

	Extreemrechts	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Opleiding	,00	2433	15,3457	3,15945	,06405
	1,00	165	14,2501	3,34320	,26027

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Opleiding	Equal variances assumed	,684	,408	4,294	2596	,000	1,09559	,25513	,59532	1,59586
	Equal variances not assumed			4,088	184,422	,000	1,09559	,26803	,56679	1,62440

Independent Samples Effect Sizes

		Standardizer ^a	Point Estimate	95% Confidence Interval	
				Lower	Upper
Opleiding	Cohen's d	3,17137	,345	,187	,503
	Hedges' correction	3,17229	,345	,187	,503
	Glass's delta	3,34320	,328	,166	,489

a. The denominator used in estimating the effect sizes.

Cohen's d uses the pooled standard deviation.

Hedges' correction uses the pooled standard deviation, plus a correction factor.

Glass's delta uses the sample standard deviation of the control group.

Group Statistics

	Extreemrechts	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Beroepisei	,00	2433	51,1275	19,04436	,38610
	1,00	165	47,2793	17,29158	1,34615

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means					95% Confidence Interval of the Difference	
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper
Beroepisei	Equal variances assumed	1,339	,247	2,526	2596	,012	3,84825	1,52353	,86080	6,83570
	Equal variances not assumed			2,748	192,005	,007	3,84825	1,40042	1,08606	6,61044

Independent Samples Effect Sizes

		Standardizer ^a	Point Estimate	95% Confidence Interval	
				Lower	Upper
Beroepisei	Cohen's d	18,93843	,203	,045	,361
	Hedges' correction	18,94390	,203	,045	,361
	Glass's delta	17,29158	,223	,063	,382

a. The denominator used in estimating the effect sizes.

Cohen's d uses the pooled standard deviation.

Hedges' correction uses the pooled standard deviation, plus a correction factor.

Glass's delta uses the sample standard deviation of the control group.

Group Statistics

	Extreemrechts	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Age in years	,00	2433	33,16	8,506	,172
	1,00	165	30,73	7,940	,618

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
Age in years	Equal variances assumed	,964	,326	3,572	2596	,000	2,434	,681	1,098	3,771
	Equal variances not assumed			3,793	190,445	,000	2,434	,642	1,168	3,700

Independent Samples Effect Sizes

		Standardizer ^a	Point Estimate	95% Confidence Interval		
				Lower	Upper	
Age in years	Cohen's d		8,471	,287	,129	,445
	Hedges' correction		8,474	,287	,129	,445
	Glass's delta		7,940	,307	,145	,467

a. The denominator used in estimating the effect sizes.

Cohen's d uses the pooled standard deviation.

Hedges' correction uses the pooled standard deviation, plus a correction factor.

Glass's delta uses the sample standard deviation of the control group.

Group Statistics

	Extreemrechts	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
InstitutioneelVertrouwen	,00	2433	2,4218	,63941	,01296
	1,00	165	2,0379	,72341	,05632

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
InstitutioneelVertrouwen	Equal variances assumed	5,365	,021	7,399	2596	,000	,38393	,05189	,28217	,48568
	Equal variances not assumed			6,643	181,804	,000	,38393	,05779	,26990	,49795

Independent Samples Effect Sizes

		Standardizer ^a	Point Estimate	95% Confidence Interval	
				Lower	Upper
InstitutioneelVertrouwen	Cohen's d	,64504	,595	,437	,754
	Hedges' correction	,64523	,595	,437	,753
	Glass's delta	,72341	,531	,362	,698

a. The denominator used in estimating the effect sizes.

Cohen's d uses the pooled standard deviation.

Hedges' correction uses the pooled standard deviation, plus a correction factor.

Glass's delta uses the sample standard deviation of the control group.

Group Statistics

	migratieachtergrond	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Opleiding	,00	1501	15,7451	2,48372	,06411
	1,00	1097	14,6344	3,85169	,11629

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means					95% Confidence Interval of the Difference	
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper
Opleiding	Equal variances assumed	95,998	,000	8,920	2596	,000	1,11075	,12452	,86657	1,35493
	Equal variances not assumed			8,365	1745,573	,000	1,11075	,13279	,85030	1,37120

Independent Samples Effect Sizes

		Standardizer ^a	Point Estimate	95% Confidence Interval	
				Lower	Upper
Opleiding	Cohen's d	3,13494	,354	,276	,433
	Hedges' correction	3,13584	,354	,276	,433
	Glass's delta	3,85169	,288	,210	,367

a. The denominator used in estimating the effect sizes.

Cohen's d uses the pooled standard deviation.

Hedges' correction uses the pooled standard deviation, plus a correction factor.

Glass's delta uses the sample standard deviation of the control group.

Group Statistics

	migratieachtergrond	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Age in years	,00	1501	32,44	8,508	,220
	1,00	1097	33,78	8,409	,254

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means					95% Confidence Interval of the Difference	
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper
Age in years	Equal variances assumed	1,034	,309	-3,999	2596	,000	-1,345	,336	-2,004	-,686
	Equal variances not assumed			-4,007	2377,233	,000	-1,345	,336	-2,003	-,687

Independent Samples Effect Sizes

		Standardizer ^a	Point Estimate	95% Confidence Interval	
				Lower	Upper
Age in years	Cohen's d	8,466	-,159	-,237	-,081
	Hedges' correction	8,468	-,159	-,237	-,081
	Glass's delta	8,409	-,160	-,238	-,082

a. The denominator used in estimating the effect sizes.

Cohen's d uses the pooled standard deviation.

Hedges' correction uses the pooled standard deviation, plus a correction factor.

Glass's delta uses the sample standard deviation of the control group.

Group Statistics

	migratieachtergrond	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Beroepisei	,00	1501	53,2819	17,94049	,46307
	1,00	1097	47,6009	19,81052	,59813

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means					95% Confidence Interval of the Difference	
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper
Beroepisei	Equal variances assumed	6,964	,008	7,627	2596	,000	5,68109	,74489	4,22045	7,14172
	Equal variances not assumed			7,510	2220,669	,000	5,68109	,75643	4,19770	7,16447

Independent Samples Effect Sizes

		Standardizer ^a	Point Estimate	95% Confidence Interval	
				Lower	Upper
Beroepsei	Cohen's d	18,75276	,303	,225	,381
	Hedges' correction	18,75818	,303	,225	,381
	Glass's delta	19,81052	,287	,208	,365

a. The denominator used in estimating the effect sizes.

Cohen's d uses the pooled standard deviation.

Hedges' correction uses the pooled standard deviation, plus a correction factor.

Glass's delta uses the sample standard deviation of the control group.

Group Statistics

	migratieachtergrond	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
InstitutioneelVertrouwen	,00	1501	2,4430	,59330	,01531
	1,00	1097	2,3350	,71958	,02173

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances					t-test for Equality of Means		95% Confidence Interval of the Difference	
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper
InstitutioneelVertrouwen	Equal variances assumed	55,448	,000	4,187	2596	,000	,10803	,02580	,05744	,15863
	Equal variances not assumed			4,064	2080,378	,000	,10803	,02658	,05591	,16016

Independent Samples Effect Sizes

		Standardizer ^a	Point Estimate	95% Confidence Interval	
				Lower	Upper
InstitutioneelVertrouwen	Cohen's d	,64962	,166	,088	,244
	Hedges' correction	,64980	,166	,088	,244
	Glass's delta	,71958	,150	,072	,228

a. The denominator used in estimating the effect sizes.

Cohen's d uses the pooled standard deviation.

Hedges' correction uses the pooled standard deviation, plus a correction factor.

Glass's delta uses the sample standard deviation of the control group.

Descriptives

Age in years

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Man	1212	33,35	8,580	,246	32,87	33,83	18	85
Vrouw	1381	32,69	8,256	,222	32,25	33,12	18	56
Anders	5	37,60	30,055	13,441	,28	74,92	19	89
Total	2598	33,01	8,490	,167	32,68	33,33	18	89

ANOVA

Age in years

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	388,594	2	194,297	2,699	,067
Within Groups	186823,281	2595	71,994		
Total	187211,875	2597			

Descriptives

Opleiding

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Man	1212	15,1434	3,17283	,09114	14,9646	15,3222	,00	22,00
Vrouw	1381	15,4053	3,16299	,08511	15,2384	15,5723	,00	22,00
Anders	5	11,7540	6,91683	3,09330	3,1656	20,3424	,00	18,00
Total	2598	15,2761	3,18200	,06243	15,1537	15,3985	,00	22,00

ANOVA

Opleiding

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	106,426	2	53,213	5,273	,005
Within Groups	26188,586	2595	10,092		
Total	26295,012	2597			

Descriptives

Beroepisei

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Man	1212	50,4532	19,72447	,56657	49,3416	51,5647	9,00	82,00
Vrouw	1381	51,2905	18,21920	,49027	50,3287	52,2522	9,00	82,00
Anders	5	42,6000	28,99440	12,96669	6,5987	78,6013	9,00	82,00
Total	2598	50,8831	18,95804	,37194	50,1538	51,6124	9,00	82,00

ANOVA

Beroepisei

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	796,255	2	398,128	1,108	,330
Within Groups	932584,007	2595	359,377		
Total	933380,262	2597			

Descriptives

InstitutioneelVertrouwen

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Man	1212	2,3843	,68889	,01979	2,3455	2,4231	1,00	4,00
Vrouw	1381	2,4104	,61693	,01660	2,3778	2,4430	1,00	4,00
Anders	5	2,0000	,66144	,29580	1,1787	2,8213	1,25	3,00
Total	2598	2,3974	,65168	,01279	2,3724	2,4225	1,00	4,00

ANOVA

InstitutioneelVertrouwen

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1,231	2	,616	1,450	,235
Within Groups	1101,681	2595	,425		
Total	1102,913	2597			

Case Processing Summary

	Valid		Cases Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
migratieachtergrond * Extreemrechts	2598	100,0%	0	0,0%	2598	100,0%

migratieachtergrond * Extreemrechts Crosstabulation

Count

		Extreemrechts		Total
		,00	1,00	
migratieachtergrond	,00	1376	125	1501
	1,00	1057	40	1097
Total		2433	165	2598

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2- sided)	Exact Sig. (2- sided)	Exact Sig. (1- sided)
Pearson Chi-Square	23,354 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	22,574	1	,000		
Likelihood Ratio	24,832	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
Linear-by-Linear Association	23,345	1	,000		
N of Valid Cases	2598				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 69,67.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	-,095	,000
	Cramer's V	,095	,000
N of Valid Cases		2598	

Case Processing Summary

	Valid		Cases Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Gender * Extreemrechts	2598	100,0%	0	0,0%	2598	100,0%

Gender * Extreemrechts Crosstabulation

Count

		Extreemrechts		Total
		,00	1,00	
Gender	Man	1115	97	1212
	Vrouw	1313	68	1381
	Anders	5	0	5
Total		2433	165	2598

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,631 ^a	2	,005
Likelihood Ratio	10,922	2	,004
Linear-by-Linear Association	10,599	1	,001
N of Valid Cases	2598		

a. 2 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,32.

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	,064	,005
	Cramer's V	,064	,005
N of Valid Cases		2598	

Case Processing Summary

	Valid		Cases Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Gender * migratieachtergrond	2598	100,0%	0	0,0%	2598	100,0%

Gender * migratieachtergrond Crosstabulation

Count

		migratieachtergrond		Total
		,00	1,00	
Gender	Man	692	520	1212
	Vrouw	808	573	1381
	Anders	1	4	5
Total		1501	1097	2598

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2- sided)
Pearson Chi-Square	3,458 ^a	2	,177
Likelihood Ratio	3,524	2	,172
Linear-by-Linear Association	,252	1	,616
N of Valid Cases	2598		

a. 2 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,11.

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	,036	,177
	Cramer's V	,036	,177
N of Valid Cases		2598	

Modelfit

Na de beschrijvende statistieken heb ik de analyse uitgevoerd. Als eerste was het belangrijk om institutioneel vertrouwen te centreren, omdat deze variabele in de moderatie gebruikt wordt. Hiervoor heb ik de gemiddelde waarde van de geobserveerde waarde afgetrokken. Hierdoor ontstaat er een nieuwe schaal die loopt van -1,40 tot 1,60, in plaats van 1-4.

```
COMPUTE c_institutioneelvertrouwen=InstitutioneelVertrouwen - 2.3974.
```

```
EXECUTE.
```

Daarna heb ik een interactievariabele aangemaakt met de gecentreerde variabele van institutioneel vertrouwen en met de variabele migratieachtergrond.

```
COMPUTE institutiexmigratie=c_institutioneelvertrouwen * migratieachtergrond.
```

```
EXECUTE.
```

De logistische regressie heb ik uitgevoerd in verschillende blokken. Het eerste blok is leeg, het tweede blok bevat de controlevariabelen, het derde blok bevat de variabelen van sociaaleconomische status, het vierde blok bevat institutioneel vertrouwen, het vijfde blok bevat migratieachtergrond en het zesde blok bevat ook de interactievariabele. Hierbij heb ik ook de leverage en de DFBETA opgeslagen, die ik in bijlage 3 verder uitwerk.

```
LOGISTIC REGRESSION VARIABLES Extreemrechts
```

```
  /METHOD=ENTER Gender Leeftijd
```

```
  /METHOD=ENTER Opleiding Beroepisei
```

```
  /METHOD=ENTER c_institutioneelvertrouwen
```

```
  /METHOD=ENTER migratieachtergrond
```

```
  /METHOD=ENTER institutiexmigratie
```

```
  /SAVE=LEVER DFBETA
```

```
  /CLASSPLOT
```

```
  /CASEWISE OUTLIER(2)
```

```
  /PRINT=GOODFIT CI(95)
```

```
  /CRITERIA=PIN(0.05) POUT(0.10) ITERATE(20) CUT(0.5).
```

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	2598	100,0
	Missing Cases	0	,0
	Total	2598	100,0
Unselected Cases		0	,0

Total	2598	100,0
-------	------	-------

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Classification Table^{a,b}

		Observed	Predicted		Percentage Correct
			Extreemrechts ,00	1,00	
Step 0	Extreemrechts	,00	2433	0	100,0
		1,00	165	0	,0
Overall Percentage					93,6

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0	Constant	-2,691	,080	1118,905	1	,000	,068

Variables not in the Equation

		Score	df	Sig.	
Step 0	Variables	Gender	10,603	1	,001
		Age in years	12,706	1	,000
Overall Statistics		24,164	2	,000	

Block 1: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	24,355	2	,000
	Block	24,355	2	,000
	Model	24,355	2	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R	Nagelkerke R
		Square	Square
1	1204,599 ^a	,009	,025

a. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.

Hosmer and Lemeshow Test

Step	Chi-square	df	Sig.
1	7,346	8	,500

Contingency Table for Hosmer and Lemeshow Test

Step 1		Extreemrechts = ,00		Extreemrechts = 1,00		Total
		Observed	Expected	Observed	Expected	
		1	253	255,565	11	
	2	235	233,758	8	9,242	243
	3	259	261,607	15	12,393	274
	4	240	233,278	6	12,722	246
	5	263	265,090	18	15,910	281
	6	257	254,984	15	17,016	272
	7	245	248,542	22	18,458	267
	8	234	231,782	17	19,218	251
	9	237	235,371	22	23,629	259
	10	210	213,022	31	27,978	241

Classification Table^a

	Observed	Predicted		Percentage Correct
		Extreemrechts		
		,00	1,00	
Step 1	Extreemrechts ,00	2433	0	100,0
	1,00	165	0	,0
	Overall Percentage			93,6

a. The cut value is ,500

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Gender	-,549	,163	11,304	1	,001	,578	,419	,795
	Age in years	-,036	,010	13,525	1	,000	,965	,947	,984
	Constant	-,745	,394	3,582	1	,058	,475		

a. Variable(s) entered on step 1: Gender, Age in years.

Block 2: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	10,914	2	,004
	Block	10,914	2	,004
	Model	35,269	4	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R	Nagelkerke R
		Square	Square
1	1193,685 ^a	,013	,036

a. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.

Hosmer and Lemeshow Test

Step	Chi-square	df	Sig.
1	4,797	8	,779

Contingency Table for Hosmer and Lemeshow Test

		Extreemrechts = ,00		Extreemrechts = 1,00		Total
		Observed	Expected	Observed	Expected	
Step 1	1	254	252,149	6	7,851	260
	2	249	250,449	11	9,551	260
	3	250	248,978	10	11,022	260
	4	247	247,648	13	12,352	260
	5	251	246,218	9	13,782	260
	6	242	244,328	18	15,672	260
	7	236	241,405	23	17,595	259
	8	241	240,327	19	19,673	260
	9	237	236,797	23	23,203	260
	10	226	224,701	33	34,299	259

Classification Table^a

		Predicted		
		Extreemrechts		Percentage
		,00	1,00	Correct
Step 1	Extreemrechts ,00	2433	0	100,0
	1,00	165	0	,0
	Overall Percentage			93,6

a. The cut value is ,500

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Gender	-,528	,164	10,407	1	,001	,590	,428	,813
	Age in years	-,030	,010	9,419	1	,002	,971	,952	,989
	Opleiding	-,071	,023	9,412	1	,002	,931	,890	,975
	Beroepisei	-,001	,005	,030	1	,862	,999	,990	1,009
	Constant	,139	,462	,091	1	,763	1,149		

a. Variable(s) entered on step 1: Opleiding, Beroepisei.

Block 3: Method = Enter
Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	48,643	1	,000
	Block	48,643	1	,000
	Model	83,911	5	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	1145,042 ^a	,032	,084

a. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.

Hosmer and Lemeshow Test

Step	Chi-square	df	Sig.
1	8,464	8	,389

Contingency Table for Hosmer and Lemeshow Test

		Extreemrechts = ,00		Extreemrechts = 1,00		Total
		Observed	Expected	Observed	Expected	
Step 1	1	253	255,549	7	4,451	260
	2	254	253,587	6	6,413	260
	3	258	251,985	2	8,015	260
	4	247	250,393	13	9,607	260
	5	247	248,488	13	11,512	260
	6	248	246,074	12	13,926	260
	7	243	243,142	17	16,858	260
	8	238	238,965	22	21,035	260
	9	235	232,149	25	27,851	260
	10	210	212,667	48	45,333	258

Classification Table^a

	Observed	Predicted		Percentage Correct
		Extreemrechts ,00	1,00	
Step 1	Extreemrechts ,00	2433	0	100,0
	1,00	165	0	,0
Overall Percentage				93,6

a. The cut value is ,500

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
							Lower	Upper
Step 1 ^a								
Gender	-,494	,165	8,925	1	,003	,610	,441	,844
Age in years	-,034	,010	11,989	1	,001	,966	,948	,985
Opleiding	-,062	,025	6,350	1	,012	,940	,896	,986
Beroepisei	,001	,005	,027	1	,869	1,001	,991	1,011
c_institutioneelvertrouwen	-,858	,126	46,576	1	,000	,424	,332	,543
Constant	-,129	,481	,072	1	,789	,879		

a. Variable(s) entered on step 1: c_institutioneelvertrouwen.

Block 4: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	38,559	1	,000
	Block	38,559	1	,000
	Model	122,470	6	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	1106,484 ^a	,046	,122

a. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.

Hosmer and Lemeshow Test

Step	Chi-square	df	Sig.
1	16,769	8	,033

Contingency Table for Hosmer and Lemeshow Test

		Extreemrechts = ,00		Extreemrechts = 1,00		Total
		Observed	Expected	Observed	Expected	
Step 1	1	253	257,483	7	2,517	260
	2	258	255,484	2	4,516	260
	3	251	253,595	9	6,405	260
	4	255	251,612	5	8,388	260
	5	254	249,328	6	10,672	260
	6	246	246,698	14	13,302	260
	7	247	243,411	13	16,589	260
	8	239	238,873	21	21,127	260
	9	233	231,181	27	28,819	260
	10	197	205,334	61	52,666	258

Classification Table^a

		Observed	Predicted		Percentage Correct
			Extreemrechts ,00	Extreemrechts 1,00	
Step 1	Extreemrechts ,00		2432	1	100,0
	Extreemrechts 1,00		164	1	,6
Overall Percentage					93,6

a. The cut value is ,500

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Gender	-,474	,167	8,078	1	,004	,622	,449	,863
	Age in years	-,029	,010	7,965	1	,005	,972	,953	,991
	Opleiding	-,085	,026	10,355	1	,001	,919	,873	,967
	Beroepsei	,000	,005	,004	1	,952	1,000	,989	1,010
	c_institutioneelvertrouwen	-,971	,132	53,800	1	,000	,379	,292	,491
	migratieachtergrond	-1,143	,197	33,658	1	,000	,319	,217	,469
	Constant	,412	,490	,709	1	,400	1,510		

a. Variable(s) entered on step 1: migratieachtergrond.

Block 5: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	9,769	1	,002
	Block	9,769	1	,002
	Model	132,239	7	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	1096,715 ^a	,050	,132

a. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.

Hosmer and Lemeshow Test

Step	Chi-square	df	Sig.
1	7,050	8	,531

Contingency Table for Hosmer and Lemeshow Test

		Extreemrechts = ,00		Extreemrechts = 1,00		Total
		Observed	Expected	Observed	Expected	
Step 1	1	257	256,017	3	3,983	260
	2	253	254,617	7	5,383	260
	3	254	253,270	6	6,730	260
	4	257	251,836	3	8,164	260
	5	251	250,256	9	9,744	260
	6	243	248,293	17	11,707	260
	7	244	245,422	16	14,578	260
	8	242	240,788	18	19,212	260
	9	233	232,234	27	27,766	260
	10	199	200,267	59	57,733	258

Classification Table^a

		Predicted		
		Extreemrechts		Percentage
		,00	1,00	Correct
Step 1	Extreemrechts ,00	2429	4	99,8
	1,00	164	1	,6
Overall Percentage				93,5

a. The cut value is ,500

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Gender	-,477	,168	8,091	1	,004	,621	,447	,862
	Age in years	-,031	,010	9,395	1	,002	,969	,950	,989
	Opleiding	-,080	,026	9,181	1	,002	,924	,877	,972
	Beroepisei	,000	,005	,002	1	,960	1,000	,990	1,011
	c_institutioneelvertrouwen	-1,249	,162	59,818	1	,000	,287	,209	,393
	migratieachtergrond	-,819	,210	15,158	1	,000	,441	,292	,666
	institutiexmigratie	,876	,277	10,001	1	,002	2,401	1,395	4,132
	Constant	,323	,495	,424	1	,515	1,381		

a. Variable(s) entered on step 1: institutiexmigratie.

Naast het uitvoeren van de logistische regressie heb ik ook een lineaire regressie uitgevoerd voor model 4. Hierin kijk ik naar de invloed van opleiding en beroep op institutioneel vertrouwen. De controlevariabelen neem ik hierin ook mee.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT c_institutioneelvertrouwen

/METHOD=ENTER Leeftijd Gender Opleiding Beroepisei.

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,107 ^a	,011	,010	,64847

a. Predictors: (Constant), Beroepisei, Gender, Age in years, Opleiding

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	12,512	4	3,128	7,438	,000 ^b
	Residual	1090,401	2593	,421		
	Total	1102,913	2597			

a. Dependent Variable: c_institutioneelvertrouwen

b. Predictors: (Constant), Beroepisei, Gender, Age in years, Opleiding

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	-,229	,084		-2,709	,007
	Age in years	-,003	,002	-,041	-2,067	,039
	Gender	,015	,025	,011	,588	,557
	Opleiding	,015	,005	,072	3,205	,001
	Beroepisei	,002	,001	,048	2,112	,035

a. Dependent Variable: c_institutioneelvertrouwen

Assumptiecontrole

Tenslotte controleer ik nog voor outliers en multicollineariteit. Om de outliers en multicollineariteit te controleren heb ik de VIF-waardes, DFBETA waardes en de leverage waardes uitgerekend. De VIF waardes staan in deze syntax en output, de DFBETA en leverage in die van de logistische regressie. Behalve de VIF waardes laat ik hierbij geen output zien, omdat ik die niet gebruik in het onderzoek en die niet van toepassing is, omdat ik logistische regressie doe.

```
REGRESSION  
  
/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N  
  
/MISSING LISTWISE  
  
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA COLLIN TOL  
  
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)  
  
/NOORIGIN  
  
/DEPENDENT Extreemrechts  
  
/METHOD=ENTER Gender Leeftijd  
  
/METHOD=ENTER Opleiding Beroepisei  
  
/METHOD=ENTER c_institutioneelvertrouwen  
  
/METHOD=ENTER migratieachtergrond  
  
/METHOD=ENTER institutiexmigratie  
  
/SAVE LEVER DFBETA.
```

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	,182	,024		7,426	,000		
	Gender	-,032	,009	-,066	-3,399	,001	,999	1,001
	Age in years	-,002	,001	-,072	-3,698	,000	,999	1,001
2	(Constant)	,256	,032		8,120	,000		
	Gender	-,031	,009	-,064	-3,256	,001	,997	1,003
	Age in years	-,002	,001	-,062	-3,132	,002	,957	1,045
	Opleiding	-,006	,002	-,074	-3,280	,001	,750	1,333
	Beroepisei	1,146E-5	,000	,001	,039	,969	,735	1,361
3	(Constant)	,244	,031		7,806	,000		
	Gender	-,030	,009	-,062	-3,205	,001	,997	1,003
	Age in years	-,002	,001	-,068	-3,450	,001	,955	1,047
	Opleiding	-,005	,002	-,064	-2,856	,004	,747	1,338
	Beroepisei	9,752E-5	,000	,008	,336	,737	,733	1,364
	c_institutioneelvertrouwen	-,052	,007	-,139	-7,157	,000	,989	1,011
4	(Constant)	,282	,032		8,885	,000		
	Gender	-,030	,009	-,062	-3,216	,001	,997	1,003
	Age in years	-,002	,001	-,055	-2,767	,006	,943	1,061
	Opleiding	-,006	,002	-,079	-3,552	,000	,737	1,356
	Beroepisei	-5,426E-5	,000	-,004	-,188	,851	,728	1,374
	c_institutioneelvertrouwen	-,055	,007	-,146	-7,554	,000	,985	1,015
	migratieachtergrond	-,058	,010	-,117	-5,961	,000	,948	1,054
5	(Constant)	,278	,031		8,826	,000		
	Gender	-,030	,009	-,062	-3,243	,001	,997	1,003
	Age in years	-,002	,001	-,065	-3,277	,001	,936	1,068
	Opleiding	-,005	,002	-,071	-3,209	,001	,735	1,361
	Beroepisei	4,727E-5	,000	,004	,164	,870	,725	1,379
	c_institutioneelvertrouwen	-,101	,010	-,269	-9,650	,000	,468	2,139
	migratieachtergrond	-,056	,010	-,113	-5,776	,000	,947	1,056
	institutiexmigratie	,088	,014	,169	6,084	,000	,472	2,118

a. Dependent Variable: Extreemrechts

Descriptieve statistieken en kruistabel

Tenslotte heb ik voor het uitrekenen van de gemiddeldes nog de descriptieve statistieken van alle variabelen uitgerekend. Ook heb ik een kruistabel gemaakt om te kijken hoeveel respondenten met een migratieachtergrond op extreemrechtse partijen stemmen.

```

DESCRIPTIVES VARIABLES=Extreemrechts migratieachtergrond c_institutioneelvertrouwen
institutiexmigratie Beroepisei Opleiding Gender Leeftijd

/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
  
```

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Extreemrechts	2598	,00	1,00	,0635	,24393
migratieachtergrond	2598	,00	1,00	,4222	,49401
c_institutioneelvertrouwen	2598	-1,40	1,60	,0000	,65168
institutiexmigratie	2598	-1,40	1,60	-,0263	,46848
Beroepisei	2598	9,00	82,00	50,8831	18,95804
Opleiding	2598	,00	22,00	15,2761	3,18200
Gender	2598	1	3	1,54	,503
Age in years	2598	18	89	33,01	8,490
Valid N (listwise)	2598				

CROSSTABS w3sch07 BY migratieachtergrond.

Politieke voorkeur * migratieachtergrond Crosstabulation

Count

		migratieachtergrond		Total
		,00	1,00	
Politieke voorkeur	VVD	278	113	391
	PvdA	83	128	211
	PVV	69	24	93
	SP	56	43	99
	CDA	54	16	70
	D66	198	122	320
	ChristenUnie	77	3	80
	GroenLinks	157	145	302
	SGP	44	0	44
	50Plus	1	0	1
	Partij voor de Dieren	92	52	144
	Forum voor Democratie	23	25	48
	Volt	80	16	96
	Bij1	14	13	27
	JA21	43	1	44
	BBB	91	5	96
	Anders	133	363	496
	Total		1493	1069

Bijlage 3 Assumptiecontrole

Onafhankelijke waarnemingen

De NELS data heeft gebruik gemaakt van een sample van de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens. Hiervoor zijn voor drie verschillende groepen (mensen met een Nederlandse, Turkse en Marokkaanse achtergrond) 6000 mensen getrokken uit de bevolking tussen de 15 en 45 jaar. Dit is voor de drie afzonderlijke groepen random gedaan, waarmee de onafhankelijke waarnemingen gewaarborgd worden.

Multicollineariteit

Tabel 6: VIF waardes van de verschillende variabelen uit model 7

	Model 7
	VIF
Leeftijd	1,07
Gender	1,00
Opleiding	1,36
Beroep	1,38
Institutioneel vertrouwen	2,14
Migratieachtergrond	1,06
Interactievariabele	2,12

De multicollineariteit is gecontroleerd aan de hand van de VIF waardes. Hiervoor is een lineaire regressie uitgevoerd in dezelfde blokken als de logistische regressie. De VIF-waardes voor het eindmodel verschillen tussen de 1,00 en 2,14. Er is sprake van multicollineariteit als VIF waardes hoger zijn dan 10, of als er strenger wordt gekeken hoger dan 4. De hoogste VIF-waarde is hier 2,14, en daarmee is er in dit onderzoek geen sprake van multicollineariteit.

Outliers

Naar de outliers is gekeken met behulp van de leverage waarden en de DFBETA waarden. Hierbij heb ik gekeken naar de vuistregels om te kijken vanaf welke waardes er problemen op zouden treden. Voor leverage is dit $3p/n$, waarbij p staat voor het aantal parameters. Bij de DFBETA is dit $2/\sqrt{n}$.

Leverage

Met de vuistregel heb ik uitgerekend dat er uitbijters zijn als de waarde van de leverage groter is dan 0,01. Met deze waarde zijn er 101 uitbijters, waarvan ik naar de vijf grootste waardes kijk.

DFBETA

Met de vuistregel heb ik uitgerekend dat er uitbijters zijn als de waarde van de DFBETA groter is dan 0,04. De DFBETA wordt voor alle losse variabelen uitgerekend, ook voor de constante. Hierbij heb ik ook weer gekeken naar de vijf grootste waarden.

Op basis van de leverage en de DFBETA is er geen één case die op meerdere waarden hoog scoort.

Uitzondering hierbij zijn de cases bij de interactievariabele. De interactiewaarde is institutioneel vertrouwen * migratieachtergrond, en het is daarom niet verbazingwekkend dat deze dezelfde cases krijgt als bij

Tabel 7: outliers

Casenummer	Leverage	DFBETA		Casenummer	Institutioneel vertrouwen	Casenummer	Migratieachtergrond	Casenummer	Interactie
		Casenummer	Constante						
10521	0,01	12370	0,12	10488	0,04	10251	0,05	12284	0,09
10073	0,01	10067	0,10			12284	0,05	10251	0,09
12300	0,01	10506	0,08			11296	0,05	10426	0,09
11879	0,01	11573	0,07			10268	0,04	11296	0,08
11510	0,01	11514	0,06			10448	0,04	10506	0,07

migratieachtergrond zelf. Omdat er geen extreme outliers zijn, wordt er niks uit de dataset gehaald.

Bijlage 4 Uitwerking codeboek NELLS

Deelnemers onderzoek

Data

Het databestand wat in dit onderzoek is gebruikt is NELLS wave 3, het Nederlands longitudinaal levensloop onderzoek (Jeroense et al., 2023). Deze data is waardevol om te gebruiken omdat het veel respondenten heeft, er relatief veel mensen met een migratieachtergrond in de data zitten en het publiek gebruikt kan worden. Het doel van de dataset is data bieden voor de toegenomen behoefte aan sociologische feiten en inzichten en om de sociologische kennis op een hoog niveau te houden. Daarnaast heeft het als doelen om ervoor te zorgen dat er data beschikbaar komt waarmee onderzoek kan worden gedaan naar sociale cohesie, ongelijkheid en waarden en normen.

De data is verzameld door middel van een vragenlijst. De sample is getrokken met hulp van de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG) en is op deze manier een sample met als populatie alle inwoners van Nederland in de leeftijdsgroep 15 tot 45 jaar. Het doel was om 3000 – 4000 respondenten te krijgen en dit doel werd bereikt door de vragenlijst naar 18.000 mensen te sturen. Hiermee werd uitgegaan van een respons van 20%. Om ervoor te zorgen dat Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse achtergrond voldoende terug zouden komen in de vragenlijst, is deze groep oververtegenwoordigd in de sample.

Tabel 8: random sample NELLS data wave 3

	Nederland		Marokko		Turkije	
			Erste generatie	Tweede generatie	Erste generatie	Tweede generatie
N (aantal)	6000		3000	3000	3000	3000

Van de 18.000 personen zijn er van 17.333 personen de daadwerkelijke basisgegevens (naam en adres) verkregen. Naar deze personen is een brief gestuurd met een uitnodiging voor de vragenlijst vanaf mei 2022. In juni had iedereen een brief ontvangen en om meer respons te krijgen zijn er daarna nog vier herinneringen gestuurd. De uiteindelijke respons was 18,19% en daarmee zijn er 3.083 respondenten bereikt. In de dataset is gebruik gemaakt van een split-ballot design in verband met het grote aantal vragen. Dit betekent dat er voor het grootste gedeelte algemene vragen waren, maar ook vragen die alleen door mensen uit ballot A zijn beantwoord, of vragen die alleen door respondenten uit ballot B zijn beantwoord. Dit kan als

nadeel hebben dat wanneer er uit beide ballots een vraag is gebruikt, een bepaald verband niet onderzocht kan worden. In mijn onderzoek heb ik alleen gekeken naar algemene vragen en niet specifiek naar 1 ballot. Hiermee zijn de missende waarden lager dan wanneer er vragen uit één van de ballots waren gebruikt. Wanneer alle respondenten die minimaal één gebruikte variabele missen niet worden meegenomen, gaat de sample van 3.088 naar 1.710 respondenten.

Onderzoeksdesign & procedure

De 18.000 mensen die uit de random sample naar voren kwamen hebben allemaal een brief gekregen waarin de link stond naar de site nells.nl. Verder stonden in deze brief de persoonlijke inloggegevens en de vermelding dat een respondent één van de vijf iPads kon winnen als hij / zij mee zou doen. Nadat er was ingelogd met de gegevens kon de respondent beginnen aan de vragenlijst. Bij het beginnen aan de vragenlijst werd de respondent random ingedeeld in één van de twee ballots. De respondent kreeg de volgende tekst bij het begin van het invullen van de vragenlijst:

“Welkom bij de Nederlandse Levensloopstudie (NELLS) 2022. Wij willen u graag een aantal vragen voorleggen over uw levenssituatie, achtergrond, en meningen. Voor meer informatie over de studie verwijzen we u door naar de informatiewebsite. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 20-30 minuten. Mocht u nog vragen hebben naar aanleiding van de survey kunt u via nells@ru.nl contact opnemen met Thijmen Jeroense, coördinator van het NELLS”
(Jeroense et al., 2023).

In de vragenlijst is gebruik gemaakt van geconstrueerde variabelen, contextvariabelen en open vragen. In totaal zitten er 12 modules in de vragenlijst, die allemaal over een bepaald thema gaan (zie tabel 9). In tabel 9 is ook te zien welke modules vragen bevatten uit de verschillende split ballots.

Tabel 9: modules vragenlijst

Module	Thema	Bevat vragen uit	
		split ballot	
Module A	Authenticatie en consent		
Module B	Achtergrond		A
Module C	Uw situatie		
Module D	Partner		
Module E	Kinderen		A
Module F	Ouders		A
Module G	Buurt en contact		
Module H	Godsdienst en meningen		A & B
Module I	Het netwerk 1		B
Module J	Het netwerk 2		B
Module K	Over uw leven		
Module L	Vignette		

Het uitzetten van de vragenlijst is begonnen in mei 2022 met een soft launch. Het grootste gedeelte van de respondenten heeft de uitnodiging voor de vragenlijst in juni 2022 gekregen. Respondenten die de vragenlijst niet hadden ingevuld hebben een herinnering gekregen in juni, juli en augustus. Respondenten met een Turkse of Marokkaanse achtergrond hebben nog een laatste herinnering gekregen in september. Na elke herinnering was er een piek te zien in het aantal respondenten dat de vragenlijst in heeft gevuld.

De gemiddelde tijd die het een respondent heeft gekost om de vragenlijst in te vullen is 1459 seconden (24,32 minuten). Respondenten uit split ballot A kostte het gemiddeld 1391 seconden (23,18 minuten) en respondenten uit split ballot B kostte het gemiddeld 1533 seconden (25,55 minuten).

Bijlage 5 Analyse lineaire regressie

Omdat tabel 4 een erg lage variantie kent, heb ik proberen te kijken hoe dit mogelijk is. Hiervoor heb ik gesplitst op migratieachtergrond of geen migratieachtergrond en daarnaast heb ik gekeken naar het effect van een kleine hercodering van opleiding.

Tabel 4: lineaire regressie met als afhankelijke variabele institutioneel vertrouwen

Model 4				
	b	se	t	p
Constante	-0,23	0,08	-2,71	0,01
Leeftijd	0,00	0,00	-2,07	0,04
Gender	0,01	0,03	0,59	0,56
Opleiding	0,01	0,00	3,20	0,00
Beroep	0,00	0,00	2,11	0,03
R ² adjusted	0,01			
N	2598			

Als eerste heb ik gesplitst op migratieachtergrond en zo gekeken naar de lineaire regressie.

`SORT CASES BY migratieachtergrond.`

`temp.`

`SPLIT FILE LAYERED BY migratieachtergrond.`

`REGRESSION`

`/MISSING LISTWISE`

`/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA`

`/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)`

`/NOORIGIN`

`/DEPENDENT c_institutioneelvertrouwen`

`/METHOD=ENTER gender leeftijd opleiding beroepisei.`

Variables Entered/Removed^a

migratieachtergrond	Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
,00	1	Beroepisei, Gender, Age in years, Opleiding ^b	.	Enter
1,00	1	Beroepisei, Gender, Age in years, Opleiding ^b	.	Enter

a. Dependent Variable: c_institutioneelvertrouwen

b. All requested variables entered.

Model Summary

migratieachtergrond	Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
,00	1	,209 ^a	,044	,041	,58544
1,00	1	,055 ^a	,003	,000	,71742

a. Predictors: (Constant), Beroepisei, Gender, Age in years, Opleiding

ANOVA^a

migratieachtergrond	Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
,00	1	Regression	24,295	4	6,074	17,721	,000 ^b
		Residual	533,644	1557	,343		
		Total	557,940	1561			
1,00	1	Regression	1,790	4	,448	,870	,482 ^b
		Residual	582,626	1132	,515		
		Total	584,417	1136			

a. Dependent Variable: c_institutioneelvertrouwen

b. Predictors: (Constant), Beroepisei, Gender, Age in years, Opleiding

Coefficients^a

migratieachtergrond	Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
			B	Std. Error	Beta		
,00	1	(Constant)	-,219	,094		-2,323	,020
		Gender	,016	,030	,013	,533	,594
		Age in years	-,012	,002	-,171	-6,245	,000
		Opleiding	,028	,007	,135	4,310	,000
		Beroepisei	,003	,001	,104	3,363	,001
1,00	1	(Constant)	-,212	,129		-1,644	,100
		Gender	,031	,042	,022	,741	,459
		Age in years	,004	,002	,051	1,704	,089
		Opleiding	,000	,006	-,002	-,054	,957
		Beroepisei	-,001	,001	-,020	-,606	,545

a. Dependent Variable: c_institutioneelvertrouwen

Uit deze output valt af te lezen dat het effect bij mensen met een migratieachtergrond nog kleiner wordt dan het al was. Het effect bij mensen zonder een migratieachtergrond wordt wel iets groter, maar nog steeds blijft het effect van het model erg klein. De verklaarde variantie voor mensen zonder migratieachtergrond gaat van 1% naar 4%, en voor mensen met een migratieachtergrond blijft het 1%. Er is dus een kleine verbetering van het model te zien als er alleen naar mensen zonder een migratieachtergrond wordt gekeken. Deze verbetering is niet zo groot dat er valt te stellen dat de analyse geheel apart moet worden gedaan. De lage verklaarde variantie ligt niet per se aan mensen met een migratieachtergrond.

temp.

SPLIT FILE LAYERED BY migratieachtergrond.

COR institutioneelvertrouwen opleiding beroepisei.

EXECUTE.

Correlations

migratieachtergrond			InstitutioneelVertrouwen	Opleiding	Beroepisei
,00	InstitutioneelVertrouwen	Pearson Correlation	1	,127	,118
		Sig. (2-tailed)		,000	,000
		N	1566	1566	1566
	Opleiding	Pearson Correlation	,127	1	,568
		Sig. (2-tailed)	,000		,000
		N	1566	1642	1637
	Beroepisei	Pearson Correlation	,118	,568	1
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	
		N	1566	1637	1637
1,00	InstitutioneelVertrouwen	Pearson Correlation	1	-,005	-,013
		Sig. (2-tailed)		,860	,661
		N	1143	1143	1143
	Opleiding	Pearson Correlation	-,005	1	,415
		Sig. (2-tailed)	,860		,000
		N	1143	1351	1334
	Beroepisei	Pearson Correlation	-,013	,415	1
		Sig. (2-tailed)	,661	,000	
		N	1143	1334	1334

Als er wordt gekeken naar de correlatie is ook te zien dat de correlatie iets toeneemt bij mensen zonder een migratieachtergrond, maar dat er nog steeds geen hele grote correlatie is. Ook bij de correlatie is weer te zien dat de correlatie bij mensen met een migratieachtergrond erg klein is en niet significant.

Een andere mogelijkheid is dat de lage verklaarde variantie ligt aan een verkeerde codering van een variabele. Daarom heb ik ook gekeken naar het verschil als 'geen opleiding' niet 0 jaar, maar 4 jaar zou krijgen als code.

```
RECODE Opleiding (0=4) (ELSE=Copy) INTO opleidingN.
```

```
EXECUTE.
```

```
REGRESSION
```

```
/MISSING LISTWISE
```

```
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
```

```
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
```

```
/NOORIGIN
```

```
/DEPENDENT c_institutioneelvertrouwen
```

```
/METHOD=ENTER gender leeftijd opleidingN beroepisei.
```

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,099 ^a	,010	,008	,65044

a. Predictors: (Constant), Beroepisei, Gender, Age in years, opleidingN

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	11,357	4	2,839	6,711	,000 ^b
	Residual	1139,746	2694	,423		
	Total	1151,102	2698			

a. Dependent Variable: c_institutioneelvertrouwen

b. Predictors: (Constant), Beroepisei, Gender, Age in years, opleidingN

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	-,192	,080		-2,397	,017
	Gender	,019	,025	,015	,766	,444
	Age in years	-,004	,001	-,055	-2,737	,006
	opleidingN	,015	,005	,069	2,989	,003
	Beroepisei	,001	,001	,042	1,830	,067

a. Dependent Variable: c_institutioneelvertrouwen

Wanneer er vergeleken wordt met tabel 4 en de output uit bijlage 2, is te zien dat er weinig verandert als opleiding op deze manier wordt gecodeerd. De verklaarde variantie was in het oorspronkelijke model 0,009 en in dit nieuwe model is de verklaarde variantie 0,010. Daarnaast zijn er in de hellingen en standaardfouten wat kleine verschillen. Deze verschillen zijn niet groot genoeg om te stellen dat de hele analyse opnieuw moet met deze hercoderingen.